

Elämän virrasta maailman merille

- elinvoiman ja seutudemokratian
kehittäminen Kotka - Haminan seudulla
2000-luvun alkupuolella

Sisällysluettelo

1	Tavoitteet ja työtap	4
1.1	Tavoitteet	4
1.2	Työtap	4
2	Kotkan - Haminan seudun elinvoiman rakentamisen lähtökohdat	5
2.1	Perustietoja seudusta	5
2.2	Kehityksen suunta	5
2.3	Kotkan - Haminan seudun kilpailukyky	5
2.4	Sidosryhmien näkemykset seudun nykytilasta	7
2.5	Nykyiset strategiat	9
2.6	Tämän työn peruslinja	10
3	Seutudemokratia	10
4	Elinvoima	11
4.1	Mitä on elinvoima?	11
4.2	Muutossuunnat elinvoiman osatekijöissä	12
4.3	Elinvoiman rakentamisen viitekehys	13
4.4	Tunne	14
4.4.1	Seudun arvot	14
4.4.2	Ehdotus Kotkan – Haminan seudun arvoiksi	15
4.5	Seututahto	15
4.5.1	Seutustrategian viitekehys	15
4.5.2	Muutokset strategisissa lähtökohdissa	16
4.5.3	Kotkan – Haminan seudun visio ja profiili	19
4.5.4	Kotkan - Haminan seudun nykyinen profiili: "Puunjalostuksen sekä liikenteen ja huippulogiikan kansainvälinen osaamis- ja tuotekehittelykeskus"	19
4.5.5	Kotkan – Haminan seudun profiloitumisvaihtoehtoja	20
4.5.5.1	Pietarin läntinen kaupunginosa	20
4.5.5.2	E 18 kaupunkiverkoston keskuspaikka	21
4.5.5.3	Itämeren viihdekeskus ja erilaisuuden kohtaupaikka	22
4.5.5.4	Helpon arjen ja kansalaispääoman koti	23
4.5.6	Ehdotettu profiilivaihtoehto	23
4.6	Päästrategia profiilin toteuttamisessa	24
5	Toiminta seutudemokratian kehittämiseksi	25
5.1	Välillinen demokratia	25
5.2	Välitön demokratia	25
5.3	Käyttäjädemokratia	25
6	Toiminta Kotkan – Haminan seudun elinvoiman kehittämiseksi	26
6.1	Usko itseen ja tulevaisuuteen	26
6.1.1	Nykyinen strategia	27
6.1.2	Ehdotettu strategia ja strategiamatriisi	27
6.2	Kansalaispääoma	28
6.2.1	Nykyinen strategia	28
6.2.2	Ehdotettu strategia ja strategiamatriisi	28
6.3	Asuminen	30
6.3.1	Nykyinen strategia	31
6.3.2	Ehdotettu strategia ja strategiamatriisi	31
6.4	Elinympäristö	31
6.4.1	Nykyinen strategia	32
6.4.2	Ehdotettu strategia ja strategiamatriisi	32
6.5	Palvelut	33
6.5.1	Nykyinen strategia	34
6.5.2	Ehdotettu strategia ja strategiamatriisi	34

6.6	Yrittäjyys	35
6.6.1	Nykyinen strategia.....	36
6.6.2	Ehdotettu strategia ja strategiamatriisi	37
6.7	Osaaminen	37
6.7.1	Nykyinen strategia.....	38
6.7.2	Ehdotettu strategia ja strategiamatriisi	38
7	Seudun toteuttamissuunnitelma vuonna 2003.....	39
7.1	Aluekeskusohjelman toiminta- ja taloussuunnitelma	39
7.2	Kotkan – Haminan seudun Yrityspalvelu Oy:n toimintasuunnitelma.....	39

1 Tavoitteet ja työtapa

1.1 Tavoitteet

Elinvoima- ja seutudemokratia –projektin tavoitteena on selvittää seudun edellytykset menestyä tulevaisuudessa sekä määritellä seudun profiili, rooli sekä työn- ja vastuunjako. Lisäksi määritellään valitun profiilin mukaiset elinvoimatekijät, joiden varaan seudun tulevaisuus rakennetaan.

1.2 Työtapa

Tämä työ on tehty seudun eri toimijoiden yhteistyönä. Työn aikana on kuultu laajasti asiantuntijoita, poliittisia päättäjiä, kuntien viranhaltijoita, seudun asukkaita ja heidän järjestöjään sekä muita sidosryhmiä. Työssä on hyödynnetty myös eKymi–seutuverkkoa.

Konsulttien rooli on ollut ohjata prosessia tavoitteeseen pääsemiseksi. Työn keskeinen sisältö on muokattu erilaisissa tapaamisissa ja työseminaareissa. Tausta-aineistona on käytetty kirjaa ”Paikallisuuden muodonmuutos” (Ronkainen – Maksimainen, 2002)

Työtä on ohjannut Kotkan Haminan seudun seutuvaliokunta ja seutuvaltuusto. Seutuvaltiokunnassa ja seutuvaltuustossa asiaa on käsitelty viisi kertaa. Seudun kunnanhallituksille on järjestetty neljä työseminaaria.

Kotkan – Haminan seudun kunnilta saadun palautteen perusteella tehtiin yhteisesti johtopäätös, että seutuyhteistyössä ei pidä yrittää ottaa liian suuria askeleita kerralla, koska siihen ei ole toiminnallisia ja henkisiä edellytyksiä. Seudulla on menossa Hamina-Vehkalahti –kuntaliitos, joka vie molempien kuntien resurssit uuden Haminan rakentamiseen. Kotkan kaupunginjohtoon vaihtumisen myötä Kotkassa ollaan tekemässä kaupungin hallinnon perusremonttia.

Kotkan - Haminan seudun kehityksessä on vuosina 2001-2002 tapahtunut positiivinen käänne. Tehty työ pyrkii osaltaan vaikuttamaan positiivisen kehityksen voimistumiseen.

”Me emme elä rajojen maailmassa, vaikka kunnallishallinnoissa niin usein ajatellaankin. Loputtomaan jähnnämiseen ja rajan vetoon hukataan valtavasti energiaa, kun muut tekevät ja saavat aikaan sillä välin. Yritykset eivät halua sinne missä tapellaan, eivät ne halua sinne missä puhutaan vain kuntarajoista.” (Markku Sotarauta).

2 Kotkan - Haminan seudun elinvoiman rakentamisen lähtökohdat

2.1 Perustietoja seudusta

Kotkan - Haminan seutukunta muodostuu vuonna 2003 seuraavista kunnista:

	Väkiluku 31.12. 2000	Osuus koko vä- estöstä	Veroluon- toiset tulot mk/asukas vuonna 2000	Netto- käyttömenot mk/asukas vuonna 2000	Etäisyys Kotkaan km
Hamina	21 847	24,7	16 600*	16 000*	27
Kotka	54 846	62,1	17 200	16 900	
Miehikkälä	2 540	2,9	16 500	16 400	65
Pyhtää	5 256	6,0	14 800	15 000	15
Virolahti	3 832	4,3	17 500	16 400	55
Yhteensä	88 321	100			

* Haminan luvut ovat Haminan ja Vehkalahden keskiarvoja.

Seudun yhteinen väestömäärä on noin 90 000 asukasta. Kotkan väestöosuus on yli 60 % ja Haminan ja Vehkalahden yhdistymisen jälkeen yhdistyvän uuden Haminan osuus 25 %.

Veroluontoiset tulot asukasta kohti, kun otetaan huomioon verotulontasaus, ovat suurimmat Virolahdella ja pienimmät Pyhtäällä. Vastaavasti Pyhtään nettokäyttömenot ovat pienimmät

2.2 Kehityksen suunta

Seudun kehittämisjohtaja Jussi Lehtinen piti kunnanhallitusten työseminaarissa 10.-11.10. 2002 seudun kehityksen suunnasta alustuksen, jonka keskeinen sanoma oli seuraava:

- Hankkeita toteutusvaiheessa noin 157, kokonaisbudjetti 120 M€
- Hankkeiden toteuttamista ja seurantaa varten luotu Suomen paras, tietoverkkopohjainen ja reaaliaikainen eKymi-projektinhallintajärjestelmä
- Työpaikkojen lisäys 300 – 500/ vuosi toteutumassa
- Työttömyysaste laski vuoden aikana 8,7 % (koko maassa vain 2,7 %)
- Väkiluku kasvanut 1. puolivuositukaudella ensimmäisen kerran 29 vuoteen (+ 16 hlöä)
- Maakunnan yritysten liikevaihdon kasvuprosentti v. 2001 oli 8,6 % kun koko maassa 6,6 %
- Sijoitetun pääoman tuotto prosentti v. 2001 oli 19,3 % kun koko maassa oli 18,8 %
- Kasvuseutu visio alkanut toteutua kovan työn tuloksena
- Pitkään negatiivisesti kehittynyt seutu voidaan saada kasvu-uralle yhteistyössä

2.3 Kotkan - Haminan seudun kilpailukyky

Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos on tehnyt tutkimuksen alueiden kilpailukykyvyydestä viime vuosituhannen lopulla. (Huovari, Kangasharju, Alanen 2001). Tutkimuksessa kilpailukykyvyyllä tarkoitetaan alueiden kykyä synnyttää, houkutella ja ylläpitää toimintaa, joka lisää alueen taloudellista hyvinvointia. Alueiden kilpailukyky muodostuu osatekijöistä:

- inhimillinen pääoma,

- innovatiivisuus,
- keskittymisen hyödyt ja
- saavutettavuus.

Osatekijät muodostuvat resurssi-indikaattoreista.

Inhimillistä pääomaa kuvaa viisi mittaria:

- työikäisen väestön määrä
- osallistumisaste
- opiskelijoiden määrä
- tekniikan opiskelijoiden määrä
- korkea-asteen tutkintojen määrä.

Innovatiivisuutta mitataan neljällä mittarilla

- tutkimus- ja kehitysmenot
- patentit
- innovatiiviset toimipaikat
- huippu- ja korkean teknologian osuus arvonnäyksestä.

Keskittyminen tarkoittaa, kuinka paljon eri toimintoja on keskittynyt ko. alueelle.

Keskittyminen voi ilmetä alueen monipuolisuutena tai erikoistumisena. Keskittymistä mitataan seuraavilla mittareilla:

- väestön keskittyminen
- keskittyvien alojen osuus alueen työllisistä
- liike-elämän palveluiden osuus alueen työllisistä
- suurimman toimialan osuus työllisistä.

Saavutettavuudella tarkoitetaan alueen maantieteellistä sijaintia ja liikenneyhteyksiä. Tätä mitataan seuraavilla mittareilla:

- markkinoiden maantiesaaavutettavuus
- lentoliikenteen läheisyys
- teollisuuden ulkomaanyhteydet.

Tässä mittauksessa Kotkan - Haminan seutukunta sijoittuu 21 sijalle. Liitteenä kilpailukykyanalyysin tuloksista kootut taulukot. Kotkan – Haminan seudun kanssa kilpailevat seutukunnat sijoittuvat seuraavasti:

• Hämeenlinna	22. sija
• Imatra	25. sija
• <i>Kotka-Hamina</i>	<i>21. sija</i>
• Kouvola	28. sija
• Lahti	15. sija
• Lappeenranta	9. sija

Eri osatekijöiden ja mittareiden osalta Kotkan - Haminan ja sen kilpailijaseutujen sijoitukset 85 seutukunnan joukossa ovat seuraavat:

	Hämeen- linna	Imatra	Kotkan – Haminan	Kou- vola	Lahti	Lappeen- ranta
Inhimillinen pääoma yht.	15	35	24	30	17	6
työikäisen väestön määrä	36	26	27	21	9	8
osallistumisaste	21	40	27	26	20	39
opiskelijoiden määrä	18	26	31	38	25	9
tekniikan opiskelijoiden määrä	18	23	22	53	28	1
korkea-asteen tutkintojen määrä	11	40	21	26	24	13
Innovatiivisuus yht	41	30	12	39	24	16
tutkimus- ja kehitysmenot	35	15	23	42	28	13
patentit	40	74	7	45	14	30
innovatiiviset toimipaikat	30	3	24	21	54	10
huippu- ja korkean teknologian osuus arvonlisäyksestä	38	64	29	39	17	40
Keskittyminen yhteensä	30	5	21	11	14	19
väestön keskittyminen	18	20	11	19	10	7
keskittyvien alojen osuus alueen työllisistä	38	6	17	23	9	20
liike-elämän palveluiden osuus alueen työllisistä	22	18	23	13	15	16
suurimman toimialan osuus työllisistä	61	4	37	9	58	45
Saavutettavuus yhteensä	13	54	32	30	8	6
markkinoiden maantiesaaavutettavuus	8	53	25	16	7	19
lentoliikenteen läheisyys	16	29	40	38	18	6
teollisuuden ulkomaanyhteydet	32	65	40	42	18	11
Kokonaissijoitus	22	25	21	28	15	9

Kotkan – Haminan seutukunnan vahvuus on innovatiivisuus ja erityisesti uuden luonti (keksinnöt). Seutu muodostaa kompaktin kokonaisuuden, joka näkyy väestön keskittymisindikaattorissa (11 sija). Heikkoutena kansallisesta näkökulmasta katsottuna on seudun saavutettavuus.

Kaikkiaan tämän tutkimuksen mukaan Kotkan – Haminan seutu menestyy hyvin kilpailussa Hämeenlinnan, Kouvolan ja Imatran seudun kanssa, mutta varsinkin Lappeenrannalla on selvästi parempi kilpailukyky. Ero syntyy pääosin opiskelijoissa ja saavutettavuudessa.

2.4 Sidosryhmien näkemykset seudun nykytilasta

Tämän selvitystyön yhteydessä haastateltiin Kotkan – Haminan seudun sidosryhmiä seuraavasti:

- elinkeinoelämä
- poliittiset puolueet

- muut toimijat (oppilaitokset, yrittäjäjärjestöt ym.).

Yhteensä tehtiin 35 haastattelua, joiden tuloksista on koottu seuraava yhteenveto:

1. Haastateltavat kokevat, että seudun **kehityksen suunta on kääntynyt**. Usko tulevaisuuteen on lähes kaikilla haastateltavilla vahva. Erityisesti elinkeinoelämä näkee tulevaisuuden myönteisenä. Andritzin tulolla on ollut suuri symbolinen arvo. Metsäteollisuus kokee seudun omakseen ja kiinnostavaksi tulevaisuuden paikaksi, koska suhtautuminen savupiipputeollisuuteen on muuttunut it-huuman ohimenon myötä. Mutta samalla metsäteollisuus toivoo seudulla tehtävän jotain Keski-Euroopan markkinoiden läheisyydestä johtuvan 2-3 % hintakilpailuedun voittamiseksi.

2. Seudun **strateginen asemointi** oli haastateltavilla melko **samanlainen**. Samat menetyksen tukijalat tulivat esiin haastattelusta toiseen. Seudun elinkeinostrategiassa ja maakuntastrategiassa tehdyt valinnat ovat saaneet laajan tuen ja tehty elinkeinopoliittinen työ saa kiitosta. **Seudun strateginen peruslinja on hyvä** ja sille on vaikea löytää vaihtoehtoa. Valitulla linjalla pitäisi jatkaa, mutta jatkossa pitäisi tarkentaa peruslinjaan sisältyviä valintoja. Venäjän merkitys seudun tulevaisuudelle korostui enemmän kuin strategisissa valinnoissa näkyy. Erityisesti venäläisten ja virolaisten rooli eläköitymisestä johtuvan työvoimapulan ratkaisemisessa vaatii pohdintaa. Myöskin viihde- ja elämyspuolen rooli seudun tulevaisuudessa olisi otettava huomioon tulevissa strategioissa.

3. Haastateltavat näkivät seudun menestyksen perustuvan elinkeinopolitiikkaan. Muut kuin vakiintuneeseen elinkeinoelämään liittyvät elinvoimatekijät nousivat esiin visioissa, mutta niitä ei pidetty niin tärkeinä, että ne olisivat nousseet tulevaisuuden menestystekijöiksi. Esille nousivat seuraavat tekijät:

- Meri
- Ympäristö
- Kymijoki
- Rakennettu kulttuuriympäristö
- Monikansallinen kulttuuri
- Kulttuuriperinne (musiikki, kirjallisuus)
- Luonnonläheinen asuminen
- Peruspalvelut
- Maaseutuelinkeinot
- Elämismahdollisuudet
- Positiivinen asenne ja tulevaisuuden usko
- Osaaminen ja koulutus
- Turvallisuus
- Matkailu
- Puhdas elintarviketuotanto
- Perusmaatalous

Elinvoimatekijöiden tarkempi analyysi tullaan tekemään tämän raportin lopussa. Elinvoimatekijöiden hyödyntämismahdollisuudet riippuvat suurelta osin siitä, millaista profiilia seudulle halutaan rakentaa.

4. **Seutudemokratia ja asukkaiden ja yritysten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen oli haastateltaville vaikea asia**. Varsinkaan seutudemokratiaan ei tullut uusia ideoita ja keskustelu siitä koettiin kiusalliseksi. Laaja näkemys oli, että uutta seudullista byrokratiaa ei pitäisi synnyttää. Voimistuvan seudun ja maakunnan välinen työnjako tulevaisuudessa

koettiin vaikeaksi. Myöskin politiikkojen rooli seudullisissa kysymyksissä kyseenalaistettiin.

5. **Hamina-Vehkalahti kuntaliitos** nousi kaikissa haastatteluissa esiin **positiivisena asiana**. Lähes kaikki haastateltavat toivat esiin, että Hamina-Vehkalahti on alkusoittoa seudun kuntarakenteen uudistamiselle. Vahvimmin oli esillä näkemys kahden kunnan mallista: Kotka (+ Pyhtää) ja Hamina (+Miehikkälä ja Virolahti). Toisena vaihtoehtona oli kolmen kaupungin malli: Kotka (+Pyhtää), Hamina, Vaalimaa (Miehikkälä, Virolahti ja mahdollisesti Ylämaa). Myöskin seudun muodostuminen yhdeksi kunnaksi tuli useissa haastatteluissa esiin.

6. Haastateltavia **huolestuttaa** ennen muuta kaksi asiaa, jotka voivat vaarantaa seudun tulevan kehityksen:

- **Kotka/Hamina välinen ristiveto**, jonka suurin strateginen ongelma on kahden sataman eripura. Tämä asia nousi esiin lähes kaikissa haastatteluissa. Lisäksi monet ei-kotkalaiset haastateltavat pitivät tehtyä kehittämistyötä liian Kotka-painotteisena. Nähtiin, että uuden Haminan syntymisen myötä Kotkan ja Haminan välinen kilpailuasetelma tulee vahvistumaan. Hamina tulee haastamaan Kotkan seudun veturin roolissa. Tämä voi johtaa koko seutuyhteistyön nykymuotoiseen päättymiseen.

- **Pohjois- ja Etelä-Kymenlaakson välinen ristiriita**. Kun maakunnan strateginen menestysperusta rakentuu samojen tukijalkojen varaan, on vaarana että seutujen väliset yhteistyövaikeudet johtavat vaikeuksiin tehdyn strategian toteuttamisessa. Kaakkois-Suomen Osaamiskeskus ja muiden yhteisprojektien voimavarat menevät yhteistyöongelmien ratkomiseen. Yhteinen intressi on olemassa.

Molemmissa ristiriidoissa kysymys on luottamuspulasta. Ilman luottamuspääomaa ristiriidat muuttuvat tuhoaviksi, vaikka niissä olisi paljon aineksia muuttua luoviksi.

7. **Laajempia kehitystrendejä ei riittävästi tiedosteta** suurteollisuuden ulkopuolella. Ajattelutapa on varsin nurkkakuntaista. Seudulla on vähän yrittäjyyttä. Tämä osaltaan myös heijastuu negatiivisena asenteena uusiin asioihin. Kovin nopeaan etenemiseen asioissa ei uskota.

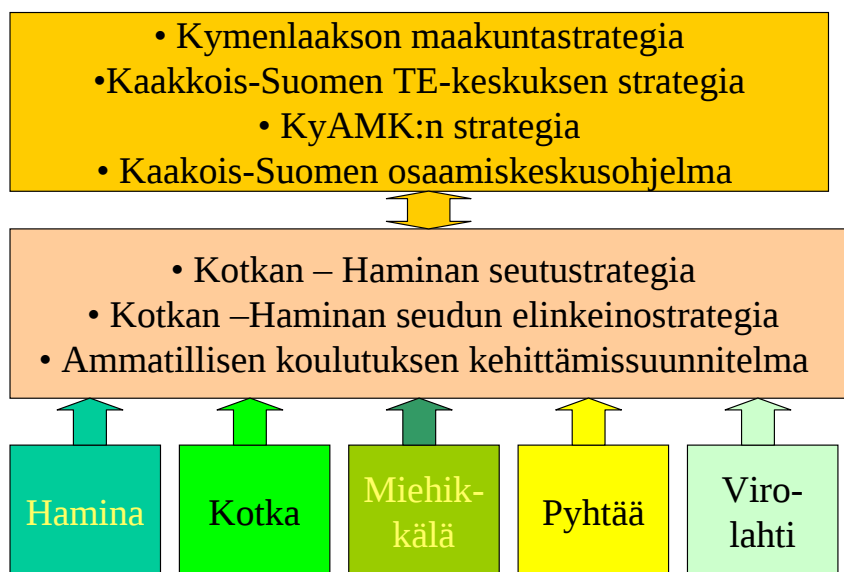
2.5 Nykyiset strategiat

Kotkan - Haminan seudun tulevaisuutta on hahmoteltu viime vuosina hyvin monien strategiatöiden avulla.

Varsinaisesti seutua koskevia strategioita ovat:

- Kotkan – Haminan seutustrategia, joka sisältyy vuonna 2001 hyväksyttyyn seutusopimukseen
- Kotkan – Haminan seudun elinkeinostrategia 9.6.2000
- Ammatillisen koulutuksen kehittämisselvitys.

Seudun jokaisella kunnalla on lisäksi omat strategiansa.

Kuntien omat strategiat

Seudun strategioihin vaikuttaa lisäksi seutua laajempaa kokonaisuutta koskevat strategiat

- Kymenlaakson maakunnan kehittämisstrategia 2002-2010 ja maakuntaohjelma 2002-2006 (Katso tarkemmin <http://www.kymenlaakso.fi/strategia/index.html>),
- Kaakkois-Suomen TE-keskuksen strategia (katso tarkemmin <http://www.te-keskus.fi/web/tekaa.nsf/TE-mainFIN?OpenFrameset>)
- Kaakkois-Suomen osaamiskeskusohjelma (katso tarkemmin <http://www.koske.fi/>)
- Kymenlaakson ammattikorkeakoulun strategiat (katso tarkemmin <http://plaza.kyamk.fi/Resource.phx/community/mainpage/mainpage.htx#>)

Kun uusia strategisia linjauksia tehdään, on pohjana vanha strategia, jonka toimivuus arvioidaan. Tämän jälkeen tehdään ehdotus uudesta strategiasta.

2.6 Tämän työn peruslinja

Tämän työ perustana on edellä esitetyt strategiat niin, että

1. Elinkeinostrategian peruslinjat ovat työn pohjana ja peruslinjaa ei ole tarkoituksenmukaista muuttaa. Tämän työn yhteydessä on tarkoitus uudistaa seutustrategia ja seutusopimus.
2. Tehdyt linjaukset ovat kaksi vuotta vanhoja ja tänä aikana on toimintaympäristössä ja seudulla tapahtunut muutoksia. Strategisia linjauksia pitää näiltä osin tarkentaa.
3. Pääpaino tässä työssä on muissa elinvoimatekijöissä kuin elinkeinostrategiassa määritellyissä tekijöissä (koskee lähinnä yrittäjyyttä ja osaamista).

3 Seutudemokratia

Seutuistumisen yhteydessä puhutaan paljon demokratiavajeesta. Usein tällä tarkoitetaan seudun poliittisten päättäjien valintaa kansanvaltaisesti. Asia ei ole näin yksinkertainen, vaan pitäisi syvällisemmin ymmärtää, mistä demokratiassa oikein on kyse. Millaiseksi demokratia on muodostumassa tietoyhteiskuntakehityksen myötä?

Demokratia hajautuu ja lohkoutuu eri elämänalojen, eri vaikuttamiskanavien ja eri tasojen muodostamaksi "mosaiikkimaiseksi demokratiaksi". Merkittävä osa päätöksistä tehdään markkinoilla, järjestökentällä ja kansalaisyhteiskunnassa. Tutkijoiden mukaan poliittinen

elämä ja demokratia ovat 2000-luvun alussa hämmentävän sekavassa tilassa. On alettu puhua ”sotkuisesta demokratiasta”.

Tietoyhteiskunnan keskeisimmäksi filosofiksi ja teoreetikoksi nousseen Kalifornian yliopiston professori Manuel Castellsin mukaan ihmisten mahdollisuudet vaikuttaa elämäänsä paikallisten poliittis-hallinnollisten järjestelyjen avulla ovat heikkenemässä ellei demokratiaa luoda uudelleen niin, että paikallinen valta saadaan sovitettua yhteen pääomavirtojen kanssa.

Castellsin peräämä demokratian uudelleenluonti edellyttää rakennemuutosta myös demokratian osalta. Demokratia pitäisi käsittää eräänlaiseksi virraksi, jossa jatkuvasti kulkee eri asioita. Vaikutuskanavia tarvitaan mahdollisimman lähelle arkea.

Demokratiavirrassa voidaan erottaa kolme pääuomaa, jotka ovat

- Yhteisten asioiden johtamisprosessi (välillinen poliittinen demokratia).
- Kansalaispääoman kehittämisprosessi (suora demokratia).
- Palveluihin vaikuttamisprosessi (asiakas / käyttäjädemokratia).

Näiden kaikkien kolmen prosessin ohjaajana on kuntalainen eri rooleissaan: omistajana, osallisena ja asiakkaana. (Katso enemmän Paikallisuuden muodonmuutos kirjasta s 67-71).

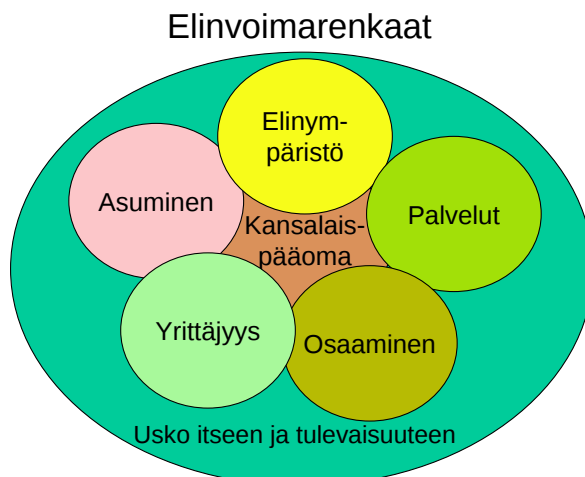
4 Elinvoima

4.1 Mitä on elinvoima?

Hyvinvointi on ollut pitkään keskeisin hyvän yhteiskunnan määrite. Hyvinvointikäsitteen ongelma on sen staattisuus ja hallinnollisuus. Nykyisin hyvinvointi entistä enemmän määritellään kansalaisten subjektiivisina oikeuksina. EU:n ja Suomen valtion perustarkoituksena voi olla hyvinvointi, mutta paikallisella tasolla tarvitaan dynaamisempi määrite. Paikallishallinnon tarkoitukseksi on vahvasti ollut esillä **elinvoimaisuus**.

Elinvoimaisuudesta ei löydy määritelmiä. Sitä pidetään yhtä itsestään selvänä kuin ajan tai paikan käsitettä. Yksi elämän suuria mysteereitä yksilötasolla on, mistä elämä syntyy. Vastaavasti yhteisöissä on viime kädessä suuri mysteeri, miksi toiset menestyvät ja toiset taas eivät. Puhutaan, että menestyksen takana ovat viisaat strategiset valinnat. Näillä on varmasti merkitystä, mutta yhtäkään menestystarinaa ei ole osattu suunnitella niin kuin se on sitten tapahtunut.

Seudun kunnanhallitusten työseminaarissa 14.2.2003 käytiin keskustelu elinvoimaisuuden sisällöstä. Työseminaari määritteli, että elinvoimaisuus on ihmisten ja yritysten yhteistoimintaa, jolle seutu luo edellytyksiä yhteisesti sovittujen pelisääntöjen puitteissa. Seudun kunnanhallitusten työseminaarissa 10.-11.10.2003 luotiin elinvoiman kuvaamiseksi elinvoimarenkaat:

Elinvoiman perustan muodostaa usko itseen ja tulevaisuuteen, joka taas vaikuttaa kansalaispääomaan. Nämä kaksi perustekijää pitää olla profiileista tai strategiasta riippumatta kunnossa. Muut elinvoimatekijät muotoutuvat seudun strategisten valintojen ja seudun profiilin perusteella. Osaaminen, yrittäjyys, asuminen, elinympäristö ja palvelut muodostuvat eri seuduilla erilaisiksi.

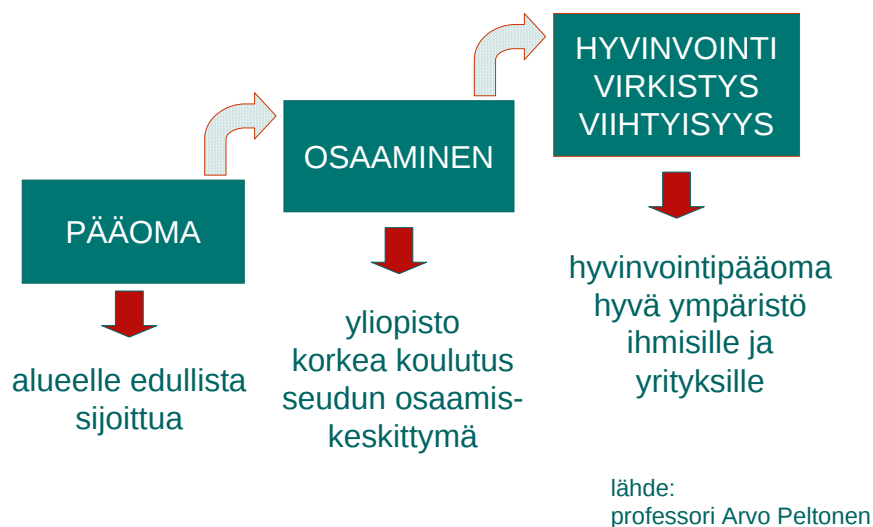
4.2 Muutossuunnat elinvoiman osatekijöissä

Alueiden ja kaupunkien kehittymiseen vaikuttivat 1900-luvun lopulla erityisesti ympäröivät luonnonolot ja se, millaista infrastruktuuria oli kykyä rakentaa. Nyt puhutaan osaamisesta ja tiedosta yritysten, kaupunkien ja alueiden menestymisen tekijöinä. Miten alueet saavat houkuteltua parhaat osaajat ja pidettyä heidät? Osaajien perässä tulevat yritykset, sillä ne haluavat parhaat osaajat. Parhaat osaajat taas haluavat asua ja elää siellä, missä tulevaisuuden optio vaikuttaa hyvältä.

Tampereen entinen elinkeinojohtaja Juha Kostiainen toteaa: *"Vaikka vahvin vetovoimamagneetti on nyt osaaminen, ovat tulevaisuudessa entistä tärkeämpiä magneetteja asuinolot, elinympäristö, turvallisuus, opiskelumahdollisuudet, lasten päivähoito, kulttuuripalvelut ja paikan hehku, fiilis, tekemisen meininki!"*

Edellä kuvatun asian toi esiin aluekeskusohjelman projektijohtaja Ulla-Maija Laiho esityksessään Kotkan – Haminan seudun kunnanhallitusten työseminaarissa 10.10.2002 seuraavan kalvon avulla:

Muutokset vetovoimatekijöissä

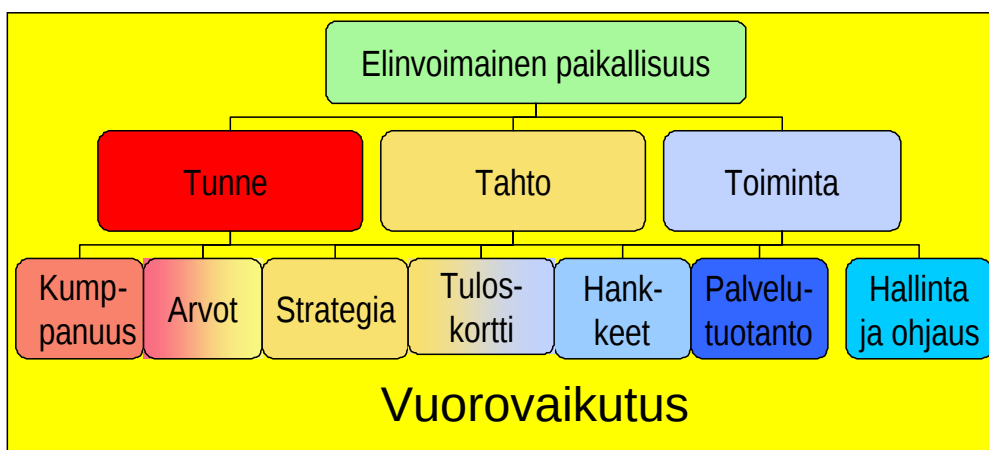

Pääomasta on siirrytty osaamiseen ja nyt ollaan siirtymässä osaamisesta hyvinvointiin, virkistykseen ja viihtyisyyteen.

4.3 Elinvoiman rakentamisen viitekehys

Seudun elinvoiman rakentaminen on hyvin monitasoinen prosessi. Siinä on toimittava kaikilla inhimillisen toiminnan tasoilla. Asioita on käsiteltävä tunnetasolla. Asioiden välillä on tehtävä myös valintoja, käytettävä tahtoa ja muutettava valinnat käytännön toiminnaksi. Tämä ei onnistu ilman ihmisten välistä vuorovaikutusta.

Edellytykset seutukumppanuuden rakentamiselle on olemassa, kun asioita pystytään käsittelemään avoimesti vuorovaikutuksessa. Näiden perusteella muodostuu kokonaisuus, johon kuuluvat kumppanuus, arvot, strategia, tuloskortti, hankkeet, palvelutuotanto sekä hallinta ja ohjaus. Nämä kuusi osiota muodostavat seutukumppanuuden ytimen. Ilman kaikissa tilanteissa tapahtuvaa eri toimijoiden välistä vuorovaikutusta kumppanuudesta ei kuitenkaan tule mitään.

4.4 Tunne

Vanha kansanviisaus sanoo, että ihminen on tunteidensa vanki. Tunne on vahva toiminnan estin, mutta myös sen vahva innoittaja. On tärkeää ottaa seutuyhteistyön kehittämisessä mukaan tunnetaso. Itse asiassa työ pitää aloittaa juuri tunteiden käsittelemisellä.

Kotkan - Haminan seudulla kunnanhallitusten ensimmäisen kaksipäiväisen työseminaarin 10.-11.10.2002, seutufoorumin, alussa oli ilmassa luovaa jännitettä, sillä kaikkien kuuden kunnan kunnanhallitukset tapasivat ensimmäisen kerran toisensa yhdessä. Ihmisten tutustumisen jälkeen ryhdyttiin avaamaan tunneluukkua.

Menettelytapana käytettiin kunnittaista ristiinarviointia. Kukin kunta sai kertoa avoimesti mitä he ajattelevat toisista ja mitä he luulevat toisten ajattelevan heistä. Kuntien arvioinneissa nousivat esiin samat asiat, jotka olisi saatu esiin luottamuksellisissa syvähaastatteluissa. Kun pinnan alla olleet asiat oli nostettu seinälle kaikkien näkyville, oli vuorossa niiden prosessointi. Valtaosa asioista oli sellaisia, että jo se, että ne nostettiin esiin, riitti niiden osalta. Joukossa oli myös monia asioita, joille naurettiin makeasti. Moni asia oli sellainen, että sille ei voitu mitään siinä tilanteessa, mutta puhuminen helpotti.

Kissan pöydälle noston jälkeen ryhdyttiin rakentamaan uutta eri kuntien poliitikoista muodostuneissa sekaryhmissä. Kahden päivän työskentelyn perusteella saatiin pohjaehdotus seudun eettisille periaatteille, seutustrategialle ja hallintomallille.

Kun välityönä oli työstetty eettiset periaatteet, seutustrategia ja hallintomalli ja niitä oli käsitelty seutuvaliokunnassa, menttiin toiseen seminaariin. Eettisten periaatteiden ja seutustrategian työstössä näkyi hyvin edellisen työseminaarin jälki, koska työskentely oli hyvin tehokasta. Hallintomallin työstämisen yhteydessä nousivat vanhat asenteet esiin ja asia ei edennyt. Sovittiin, että hallintomallin työstämiseen tarvitaan lisää aikaa.

Kunnanhallitusten jäsenet kokoontuivat kolmanteen työseminariaan, jossa hyvin vahvan yhteistyöhengen vallitessa hyväksyttiin uuden hallintomallin periaatteet. Työseminari työsti jopa varsin pitkälle uuden seutusopimuksen rungon, jonka osana ovat yhteisesti hyväksytyt eettiset periaatteet.

4.4.1 Seudun arvot

Arvoa käytetään arkikielessä hyvin monenlaisessa merkityksessä. Joidenkin mielestä arvoa mitataan eurolla. Puhutaan myös esimerkiksi esteettisistä arvoista, vaikkapa kauneudesta. Tavallisimmin arvoilla kuitenkin tarkoitetaan moraaliarvoja, sellaisia kuin hyvyys, oikeus, totuus ja rehellisyys.

Arvot ovat niitä asioita tai ihanteita, joita pidetään tavoiteltavina ja hyvinä. Ne ovat hyviä itsessään tai sitten hyviä sen vuoksi, että ne ovat välineitä johonkin muuhun tavoitteeseen pyrittäessä. Siksi arvot ovat joko itseisarvoja tai välinearvoja. Arvot siis edustavat sitä positiivista, mitä pidetään hyvänä ja tavoiteltavana.

Yhteiskunnassa arvoilla tarkoitetaan asioita ja ihanteita, joita pidetään tavoiteltavina. Tällöin arvo on lähes synonyymi sanalle päämäärä. Näitä ihanteita tai päämääriä ei ehkä aina tai ei koskaan saavuteta sellaisinaan, mutta niiden mukaan pyritään toimintaa arvioimaan ja kehittämään.

4.4.2 Ehdotus Kotkan – Haminan seudun arvoiksi

Seudun kunnanhallitusten työseminaarissa 10.-11.10.2002 valittiin työryhmä tekemään seudun arvoja. Arvoja käsiteltiin työseminareissa 6.11. ja 27.11. 2002 ja päädyttiin seuraaviin eettisiin periaatteisiin:

1. Kotkan – Haminan seudulla toimitaan avoimesti ja rehellisesti edistään oikeudenmukaisuutta, tasa-arvoisuutta, yhteenkuuluvuutta ja yhteisvastuuta kuntien ja niiden asukkaiden välillä.
2. Kaikkien kuntien hyvinvointia edistetään demokraattisesti ja tasapuolisesti. Mitään kuntaa ei aseteta eriarvoiseen asemaan asukasmäärän, ikärakenteen, taloudellisen tilanteen tai aatteellisen näkemyksen takia.
3. Luottamushenkilön ja kuntien palveluksessa olevien tulee toimia ylläpitäen seudun yhteisiä päämääriä tukevia luottamuksellisia ja rehellisiä suhteita toisiinsa ja seudun asukkaisiin.
4. Avoimella ja ymmärrettävällä tiedonvälityksellä kohennetaan seudun hyvinvointia. Seudun tiedotustoiminnan tarkoituksena on lisätä kuntalaisten seudullista tietämystä heidän omaan hyvinvointiinsa liittyvissä kysymyksissä.
5. Seudun toimintamahdollisuuksia luotaessa otetaan huomioon kuntien ja kuntalaisten erilaiset lähtökohdat ja tarpeet.
6. Toiminnassa otetaan huomioon kestävän kehityksen periaatteet.

Seudun arvot ovat osa uutta seutusopimusta.

4.5 Seututahto

4.5.1 Seutustrategian viitekehys

Strategiasta löytyy tuhansia erilaisia määritelmiä ja satoja erilaisia viitekehyksiä. Nämä viitekehukset voidaan jaotella niissä käytettävän työotteen perusteella viiteen ryhmään:

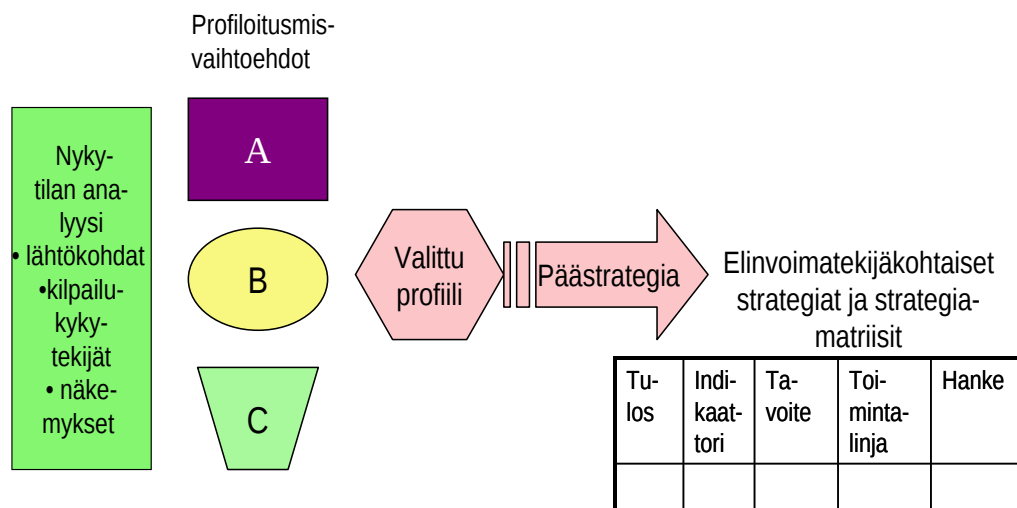
1. Taloudellinen suunnittelu, jonka avainasiana on saada rahat riittämään.
2. Suunnitteleva strategia, jonka avainasiana on antaa organisaatiolle ohje tulevaisuuden rakentamiselle.
3. Profiloiva strategia, jonka avainsanana on valintojen tekeminen.
4. Prosessistrategia, jonka avainasiana on itse laadinta ja siinä tapahtuva vuorovaikutus.
5. Edellytyksiä luova strategia, jonka avainasiana ovat tulevaisuuden mahdollisuudet.

Ei voi yksiselitteisesti sanoa, mikä on paras työote. Se riippuu tarpeesta eli siitä, miksi strategia tehdään. Tärkeintä on, että syntyy yhteinen tahto toiminnan punaisesta langasta, joka tuo menestystä. Myöskään menestys ei ole kaikille sama, vaan eri seuduilla se merkitsee eri asioita.

Kotkan – Haminan seudun aiempi strategiatyö on tehty pitkälti suunnittelevaa työotetta käyttäen. Uusien näkökulmien saamiseksi esiin tässä työssä on käytetty profiloivaa työotetta. Profiloivalla työotteella pyritään siirtämään suunnittelun painopistettä

reaktiivisesta aktiiviseen suuntaan. Painopiste on tulevaisuudessa, edellytysten luomisessa suotuisten kehityskulkujen toteutumiselle.

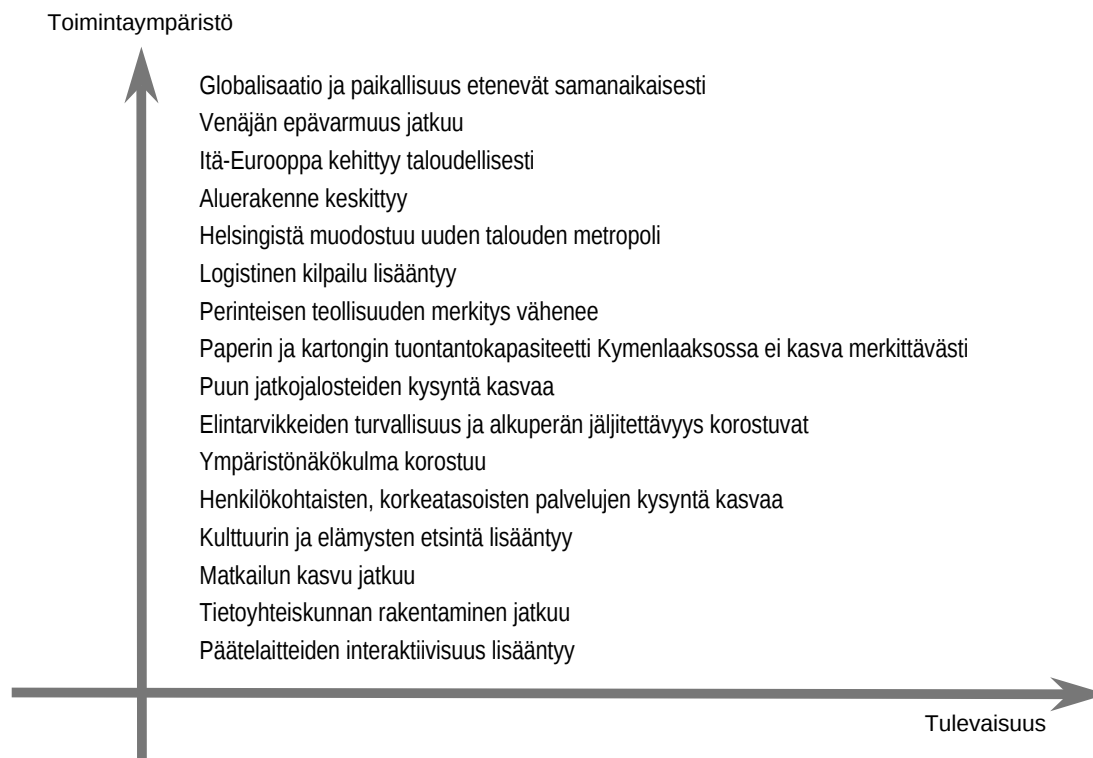
Profiloiva strategiaprosessi

Nykytilan analyysi on tehty haastattelemalla ja tutustumalla saatavilla olevaan kirjalliseen aineistoon ja erilaiseen analyysitietoon, joiden tulokset on kuvattu 2. kappaleessa. Hyvä nykytilan analyysi on tehty elinkeinostrategian yhteydessä. Nykytilan jälkeen ideotiin erilaisia profiloitumisvaihtoehtoja. Profiilin valinnan jälkeen tehtiin päästrategia, joka jalkautettiin elinvoimatekijäkohtaisiksi strategioiksi ja strategiamatriisin avulla johdetaan käytännön toiminnaksi. Strategiamatriisin pohjalta tehdään seudun vuosittaiset toteuttamishjelmat, jotka edelleen kytketään maakuntaohjelmaan ja sen toteuttamissuunnitelmaan.

4.5.2 Muutokset strategisissa lähtökohdissa

Seudun elinkeinostrategian mukaan seudun ulkoisen toimintaympäristön kehityskuvassa korostuvat vuoteen 2005 seuraavat piirteet:

Toimintaympäristön kehityskuva on edelleen pääosin samansuuntainen. Joitakin muutoksia on tapahtunut, joilla on vaikutusta tähän strategiatyöhön. Näitä muutoksia ovat:

1. Verkostoitumisen läpimurto

Ollaan siirtymässä palveluvaltaiseen verkostoyhteiskuntaan, jonka alusrakenteena ovat toimivat tietoverkot. Muutoksen ytimenä on verkostomaisuus eli tapa toimia yhdessä. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen johtaja Markku Wileniuksen mukaan verkostomaisuus läpäisee kahdenkymmenen vuoden kuluessa niin talouden, politiikan, kulttuurin kuin sosiaalisen elämänkin. 1800-luvulla maailmaa mullistivat rautatiet, sitten 1900-luvulla sähköverkot ja moottoritiet, nyt tietoverkot.

Tietoyhteiskunnan pääideologiksi nostetun kalifornialaisen professori Manuel Castellsin näkemyksen mukaan uuden talouden suurin merkitys ei ole Internet- tai muissa IT-yhtiöissä, vaan tieto- ja viestintäteknologian soveltamisessa uusilla tavoilla kaikkialla elinkeinoelämässä ja hallinnossa. Castellsin slogan on, että **pääsy verkkoihin ei merkitse mitään, vaan kyky hyödyntää verkkoja.**

2. IT:n muuttuminen ICT:ksi

Tieto- ja viestintäteknologia (ICT) on tämän hetken dynaaminen perusteknologia. Sana tietoteknologia on harhaanjohtava, koska ICT perustuu digitaaliseen koodaukseen eikä siten liity suoraan tietoon ja osaamiseen.

Antti Hautamäen mukaan ICT:n keskeisiä piirteitä ovat etenkin:

- Digitointi: kuvan, äänen ja tekstin digitointi ja digitaalinen käsittely.
- Konvergenssi: jakelukanavien yhdentymisen (radio, TV, puhelin, tietokone).
- Ajantasaisuus: nopeat online-yhteydet.
- Kutistuminen: etäisyyksien voittaminen, maailmanlaajuiset yhteysverkot.

- Monisuuntaisuus: vuorovaikutteisuus.
- Kapasiteetti: suurten informaatiomäärien ja tietokantojen nopea käsittely.
- Simulaatio: mahdollisuus tuottaa keinotekoisesti ilmiöitä, paikkoja jne.
- Sulautuminen: ICT upotetaan perinteiseen teknologiaan ja laitteisiin (autot, kodinkoneet, vaatteet, asunnot jne). (Hautamäki, 2001)

Näitä ja muita vastaavia ominaisuuksia hyväksikäyttäen erilaiset toimijat kehittelevät herkeämättä uusia tuotteita, palveluja, organisaatioita ja toimintatapoja. Organisaation, paikkojen ja valtioiden rajat häviävät. Tukkuportaot muuttuvat virtuaalisiksi tilaus- ja jakeluohjelmiksi. Kodinkoneet automatisoituvat ja muuttuvat roboteiksi. Kännykkä muuttuu avaimeksi, lompakoksi, opastimeksi, kirjaksi ja äänilevysoittimeksi. Kotitietokone muuttuu tv-asemaksi tai virtuaaliyritykseksi. Kodin tai toimiston seinä muuttuu luokahuoneeksi tai elokuvateatteriksi. Vuode muuttuu kuntoutuslaitokseksi tai sairaalaksi, joka tekee yöllä diagnoosin ja antaa automaattisesti hoidot.

3. Nanoteknologian läpimurto

Amerikkalainen tiedelehti Science piti vuoden 2001 merkittävimpänä tiedesaavutuksena yksittäisen molekyylin kokoisia elektronisia piirejä. Tutkijat Harvardissa, Bellin laboratorioissa ja muualla maailmassa julkistivat vuoden mittaan saavutuksia nanometreissä mitattavista transistoreista, kytkimistä ja johteista. Nanometri on millimetrin miljoonasosa.

Harppaukset molekyyli-tietokoneissa viitoittavat tietä tulevaisuuteen, jossa pienet, mutta äärimmäisen nopeat ja tehokkaat koneet voivat tulkata puhetta kielestä toiseen ja jotka voi asettaa kehon sisään taudinmääritystä varten. Nanoteknologia tulee muuttamaan kaikkea inhimillistä toimintaa tulevaisuudessa. Nanoteknologialla tulee olemaan suuri merkitys logistiikkapalveluissa.

4. Sota terrorismia vastaan

Sanotaan, että maailma ei ole entisensä 11.9.2001 tapahtumien jälkeen. Turvallisuuden merkitys on kaikessa toiminnassa on lisääntynyt merkittävästi 11.9.2002 tapahtumien jälkeen. Myös kauppakeskus Myyrmannin räjähdys ja Moskovon panttivankidraama ovat lisänneet Suomessa turvallisuuden merkitystä. Kotkan – Haminan seudulla turvallisuuselementti tulee korostumaan, koska seudun kautta kulkee merkittävin kulkureitti EU:n ja Venäjän välillä.

Lisäksi esitettyjen kehityslinjojen osalta on syytä tarkentaa kolmea kohtaa:

1. Perinteisen teollisuuden aliarviointi

Elinkeinostrategiassa nähtiin, että perinteisen teollisuuden merkitys vähenee ja paperin ja kartongin valmistuksen tuotantokapasiteetti ei kasva merkittävästi. Näin on käymässä, mutta prosessiteollisuuteen liittyvän osaamisen (kuitu ja energiatekniikka) merkitys seudulle on paljon suurempi kuin elinkeinostrategian laatimisen yhteydessä osattiin arvioida. Itse asiassa siitä on tullut seudun kehityksen moottori.

2. Venäjän kehityksen myönteisyys

Venäjän kehitys on ollut positiivisempi kuin ennakoitiin. Erityisen merkittävä käänne vuoden 2000 jälkeen on tapahtunut Pietarin kehityksessä ja Venäjän lähentymisessä NATOa ja Euroopan Unionia kohtaan. Pietarin 300-vuotisjuhlat luovat pohjan Pietarin kehitykselle Pohjois-Euroopan johtavana metropolina. Kotkan – Haminan seudun kannalta merkittävä muutos on myös Schengenin sopimuksen voimaantulo. Vaalimaan rajan ylityksen jälkeen venäläisille on avoinna viisumitta lähes koko Eurooppa.

3. Maatalouden rakennemuutoksen voimistuminen EU:n laajenemisen myötä

Maatalouden rakennemuutos on ollut voimakas ja tulee EU:n laajentumisen myötä edelleen voimistumaan. On arvioitu, että vielä puolet nykyisistä maatiloista lopettaa 2010-luvulla.

4.5.3 Kotkan – Haminan seudun visio ja profiili

Kotkan – Haminan seudun visio on kiteytetty seutuvaltuustossa 7.6.2000 seuraavasti:

“Olemme osaamisen ja yhteistyön kansainvälinen kasvuseutu – idän ja lännen kohtaamispaikka, jossa asukkaat ja yritykset viihtyvät”.

Seutuvaltuuston käsittelyssä 10.9.2002 todettiin, että visio on edelleen ajankohtainen ja sitä ei ole tarpeen muuttaa.

Kuitenkin vision ohjausvaikutuksen lisäämiseksi on syytä tarkentaa, mitä visiolla tarkoitetaan. Profiili on visiota tarkempi tulevaisuudenkuva, joka antaa suoria tai epäsuoria viitteitä siitä, miksi ihmisten tulisi ponnistella tulevaisuuden toteuttamiseksi. Hyvä profiili palvelee muutosprosessin kolmea päämäärää:

1. Se selkeyttää muutoksen suuntaa, mikä yksinkertaistaa lukemattomia yksityiskohtaisia päätöksiä.
2. Kannustaa ihmisiä tekemään oikean suuntaisia toimenpiteitä, vaikka ensimmäiset toimenpiteet tuntuisivat vaikeilta.
3. Auttaa koordinoimaan tuhansien yksilöiden toimenpiteitä nopeasti ja tehokkaasti.

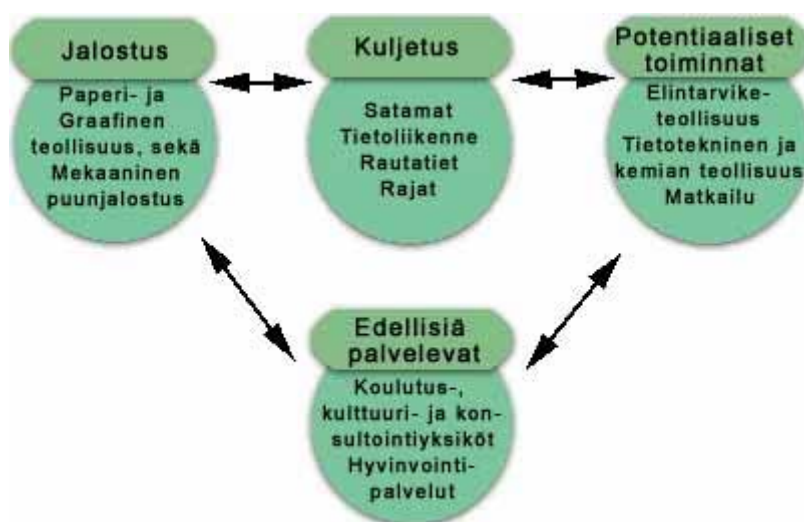
4.5.4 Kotkan - Haminan seudun nykyinen profiili: ”Puunjalostuksen sekä liikenteen ja huippulogistiikan kansainvälinen osaamis- ja tuotekehittelykeskus”

Strategia-aineiston ja haastattelujen perusteella seudun profiili voidaan tiivistää seuraavaksi:

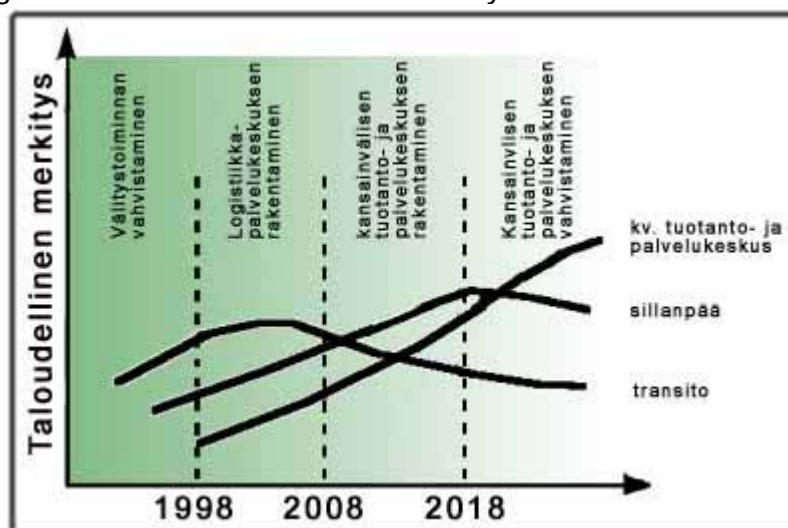
Kotkan – Haminan seudulla on paperiteollisuuden ja siihen liittyvän kuitu-, energia- ja ympäristötekniikan ja konepajateollisuuden ympärille syntynyt Euroopan johtava tuotekehittely- ja osaamis- ja tuotantokeskittymä, joka toimii tiiviissä yhteistyössä Pohjois-Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan kanssa. Seutu toimii teollisuuden tukipalveluiden kansainvälisenä tuottajana.

Liikenteen kansainvälisesti korkealla palvelutasolla ja huippulogistiikalla on nostettu elinkeinoelämän kilpailukykyä ja asukkaiden liikkumismahdollisuuksia. Transiton vähenemisestä huolimatta seutu on kehittänyt logistista osaamistaan niin, että se on logistisesti Pohjois-Euroopan merkittävin alue.

Kymenlaakson maakuntastrategiassa asiaa kuvataan seuraavasti:

Idän ja Lännen logistisen keskuksen toiminnan kehitystä voidaan kuvata seuraavasti:

4.5.5 Kotkan – Haminan seudun profiloitumisvaihtoehtoja

Seuraavassa esitetään nykyiselle profiilille vaihtoehtoja, joissa on pyritty ottamaan huomioon nykyisiä ja tulevia kilpailukykytekijöitä. Eri vaihtoehtojen kohdalla kuvataan ensin yleisellä tasolla profiili ja perustellaan mihin kilpailuetuihin tai tulevaisuuden näkyymiin profiili perustuu. Seuraavassa esitetyt profiilit ovat ideoita ja tehty vaihtoehtojen kehittämispolkujen löytämiseksi.

4.5.5.1 Pietarin läntinen kaupunginosa

Pietarin voimakkaan taloudellisen kehittymisen myötä sen rooli Venäjällä on merkittävästi kasvanut. Kotkan – Haminan seudusta on tullut pietarilaisten yritysten EU:iin suuntautuvan liiketoiminnan sillanpääasema. Valtaosa seudun uusista yrittäjistä on venäläisiä. Monet Venäjän markkinoilla toimivista rakennusyrityksistä ovat sijoittaneet toimintaansa CT Centren ympärille syntyneeseen Pietarin korjausrakentamiseen erikoistuneeseen keskukseseen. Virolahden kivi on merkittävä rakennusmateriaali Pietarissa.

Kotkan - Haminan seutu on myös kansainvälinen korkeatasoisen asuin- ja virkistysmiljööön tarjoava seutu, joka nojaa Helsingin ja Pietarin kasvuun. Korkeatasoista, turvallista ja merellistä miljööä hakevat hyvin koulutetut ja toimeentulevat perheet ovat hakeutuneet alueelle sekä Helsingin seudulta että Pietarista

Suurten ikäluokkien eläkkeelle jäämisten jälkeen seurannut työvoiman tarve on katettu Venäjältä tulleilla siirtolaisilla. Seutu vetää entistä enemmän venäläisiä viettämään myös vapaa-aikaa ja kuluttamaan. Seudusta on tullut Terijoen perillinen pietarilaisten kesänviettopaikkana. On kehitetty ympärivuotisia aktiviteetteja, jotka vetävät vuodesta toiseen. Ympärivuotisten, eri asiakasryhmille suunnattujen vuosittaistapahtumien verkko houkuttelee viikonloppuisin majoituskapasiteetin täyteen.

Profiili perustuu seuraaviin Kotkan - Haminan seudun kilpailuetuihin:

- Korkeatasoinen kaupunki- ja maaseutumiljöö
- Hyvä infrastruktuuri ja yhteydet
- Kotkan - Haminan seudun perinne keisarillisena virkistysalueena

Profiilin toteutumisen ehtona:

- Työn tekeminen kahdessa työpaikassa yleistyy
- Tietotekniikka luo edellytykset liikkumisen vähenemiselle
- Seudun virkistys- ja elämismahdollisuuksia kehitetään
- Pidetään huolta, että korkeatasoisia asuinympäristöjä ei hävitetä
- Vapaita asuntoja ja tontteja
- Kulttuuri-ilmapiiiri vastaanottavaisemmaksi
- EU:n ja Venäjän lähentyminen ja Pietarin seudun positiivinen kehitys

4.5.5.2 E 18 kaupunkiverkoston keskuspaikka

Tässä profiilivaihtoehdossa Kotkan - Haminan seutu on osa Porvoon – Kotkan - Haminan kaupunkiverkkoa, joka elää Helsinki-Pietari välisen liikenteen ja siihen liittyvän liiketoiminnan avulla. E18-tien varteen on syntynyt eri tavoin profiloituneita kauppakeskuksia. E18 välillä Porvoo-Hamina on Pohjois-Euroopan merkittävin ”kauppakatu”. Kehityskäytävän eri osat ovat erikoistuneet. Karhula on E18-tien kansainvälinen kauppakeskus. Kanjonin päälle on rakennettu Pietari-Helsinki välin mittavin kaupallinen keskittymä, jonka tiloista pääosan ovat varanneet suuret eurooppalaiset yritykset mallia Ikea ja Bauhaus. Keskus on nykymuotoisen kauppakeskuksen sijaan enemmän julkinen esiintymislava, paikka, joka on tehty kulutuksen lisäksi juhlaa ja nautintoa varten. Ravintoloiden lisäksi on viihdyttämöitä, museoita ja asuntoja.

Matkailusta on muodostunut keskeinen elinkeino. Alue on saanut Pietarin ja Helsingin lähivirkistysalueen maineen. On kehitetty ympärivuotisia aktiviteetteja, jotka vetävät vuodesta toiseen. Ympärivuotisten, eri asiakasryhmille suunnattujen vuosittaistapahtumien verkko houkuttelee viikonloppuisin majoituskapasiteetin täyteen.

Kotkan - Haminan seutu on myös osa kansainvälistä kestävä kehityksen verkostoa. Kotkan - Haminan seutu toimii suomalaisen eko-osaamisen kaupunki- ja kuntatason näyteikkunana. Erityisen voimakkaan sysäyksen antoi Pietarin alueella tapahtunut arvomuutos ekologisissa kysymyksissä ja valtava tarve erilaisista ekologisista ratkaisuista. Monet muiden maiden verkostoissa toimivista yrityksistä ovat sijoittuneet seudulle. Kotkan - Haminan seutu nojaa vahvasti ympäröivään maaseutuun, josta on tullut Suomen

merkittävin puhtaan ruuan tuottaja. E18-tietä on hyödynnetty ekologisten tuotteiden myyntipisteinä.

Profiili perustuu seuraaviin Kotkan - Haminan seudun kilpailuetuihin:

- Maaseutumiljö ja alkutuotanto-osaaminen
- Maaseutumainen kaupunkikulttuuri
- Hyvä infrastruktuuri ja yhteydet Pietariin.

Profiili toteutumisen ehtona:

- Ekologian merkitys hyväksytään
- Ollaan valmiit erikoistumaan luomutuotantoon
- Saadaan Suomen valtio tukemaan hanketta
- Tietotekniikka luo edellytykset liikkumisen vähenemiselle
- Seudun virkistys- ja elämismahdollisuuksia kehitetään
- Pidetään huolta, että korkeatasoisia asuinympäristöjä ei hävitetä
- EU:n ja Venäjän lähentyminen ja Venäjän rajan avautuminen
- Ristiriita teollisen tuotannon kanssa ratkaistaan luovalla tavalla,

4.5.5.3 Itämeren viihdekeskus ja erilaisuuden kohtaauspaikka

Tässä profiilivaihtoehdossa seudun perinteeseen nojaava monipuolinen kulttuuritarjonta suurine tapahtumineen (Meripäivät, Tatoo), aktiivinen ”luovien viihdyttäjien” houkuttelevuus seudulle ja Suursaaren tarjoamat ”veroparatiisiedut” ovat tehneet seudusta Itämeren alueen viihdekeskuksen.

Uudenlaisen kansainvälisen risteilyliikenteen kotisatamina ovat Kotka ja Hamina. Vapaa-ajan ympärille on kehittynyt kansainvälinen elämysteollisuus. Mukana ovat kaikki suuret kansainväliset konsernit.

Tässä profiilivaihtoehdossa Kotkan - Haminan seutu tunnetaan kansainvälisesti omaperäisiin tapahtumiin ja oppimiseen liittyvästä matkailusta. Kotkan - Haminan seudulle on rakennettu kansainvälinen tapahtumafoorumi, jossa viikoittain vieraillee tietyn alan kansainvälisiä huippuosaajia ja alan harrastajia. Suvaitseva kulttuuri on houkutellut asukkaiksi taiteilijoita, muotoilijoita, kirjailijoita ja muita luovan työn tekijöitä. Seutu on tunnettu luovuuden lähteenä.

Profiili perustuu seuraaviin Kotkan - Haminan seudun kilpailuetuihin:

- Korkeatasoinen kaupunki- ja maaseutumiljö
- Hyvä infrastruktuuri ja yhteydet Pietariin
- E 18 ja meri
- Seudulla järjestettävät tapahtumat mm. Meripäivät, Hamina Tatoo.

Profiilin toteutumisen ehtona:

- Suvaitsevainen sosiaalinen ympäristö ja erilaisuuden hyväksyminen
- Ammattitaitoiset tapahtumajärjestäjät
- Seudun virkistys- ja elämispalveluita kehitetään
- Pidetään huoli, että korkeatasoinen luonto- ja asuinympäristö säilytetään
- EU:n ja Venäjän lähentyminen ja Pietarin positiivinen kehitys.

4.5.5.4 Helpon arjen ja kansalaispääoman koti

Seudun elinvoima perustuu työn lisäksi aktiivisiin asukkaisiin ja asukkaiden arkipäivään liittyvien ongelmien uudenslaisiin ratkaisuihin. Seutu on hyödyntänyt ict-teknoġian mahdollisuuksia kansalaisten vuorovaikutuksen ja osallisuuden lisääjänä. Arjen logistiikan avulla on aikaansaatu ainutlaatuisset asukaskeskeisset palveluiden toimitusjärjestelmät.

Kansalaiset saavat tarvitsemansa palvelut yksinkertaisesti ja helposti haluamallaan tavalla. Perinteinen näkemys julkisesta ja yksityisestä palvelusta on kadonnut. Osaan kansalaisten saamista palveluista käytetään julkista rahoitusta. Suurelta osin kansalaiset järjestävät palvelut omatoimisesti tai keskenään verkottuen. Seutu tunnetaan uudenlaisen demokraattisen ajattelun ja yhteiskuntapoliittisten uudistusten kehtona.

Profiili perustuu seuraaviin Kotkan - Haminan seudun kilpailuetuihin:

- Korkeatasoinen kaupunki- ja maaseutumiljö
- Hyvä infrastruktuuri ja yhteydet
- Kotkan – Haminan seudun ihmisten aktiivisuus toimia erilaisissa järjestöissä
- Logistiikkaosaaminen.

Profiilin toteutumisen ehtona:

- Seudun asukkaat otetaan tosissaan
- Luodaan aktiivinen ja innovatiivinen ilmapiiri
- Uudet toimintamallit palvelutuotannossa
- Arjen logististen ratkaisujen kehittäminen
- Tietotekniikka luo edellytykset liikkumisen vähenemiselle.

4.5.6 Ehdotettu profiilivaihtoehto

Seutuvaliokunnan kokouksissa 25. ja 28.10. 2002 ja kunnanhallitusten työseminaarissa 6.11. 2002 on käsitelty seudun profiloitumisvaihtoehtoa ja päädytty nykyisen profiilin pohjalta tehtyyn seuraavaan ehdotukseen:

Kotkan – Haminan seutu on puunjalostusteollisuuden ja siihen liittyvän kuitu-, energia- ja ympäristötekniikan sekä konepaja- ja kemian teollisuuden maailman johtava tuotekehittely-, osaamis- ja tuotantokeskittymä, joka toimii tiiviissä kansainvälisessä yhteistyössä lähialueiden kanssa. Seutu on paperiteollisuuden strategisten palveluiden pääkaupunki ja tukipalveluiden merkittävä tuottaja.

Seutu on Pohjois-Euroopan logistinen keskittymä, jossa on kehitetty liikennevirtojen ja lisäarvologistiikan lisäksi asiakas- ja asukastarpeista lähteviä ainutlaatuisia arjen logistisia ratkaisuja. Seutu on E18-tien merkittävin kaupan ja monipuolisten elämysten keskus Helsingin ja Pietarin välillä.

Seudun elinvoima perustuu työn lisäksi kansainvälisyyteen, aktiivisiin asukkaisiin ja asukkaiden arkipäivään liittyvien ongelmien uudenslaiseen ratkaisuun. Seutu tunnetaan innovatiivisista paikallis- ja aluedemokratiaan liittyvistä ratkaisuista.

Profiili perustuu seuraaviin Kotkan - Haminan seudun kilpailuetuihin:

- Korkeatasoinen kaupunki- ja maaseutumiljö

- Hyvä infrastruktuuri ja yhteydet
- Puunjalostusteollisuus ja siihen liittyvä koneiden ja laitteiden valmistus, kemianteollisuus ja muu toiminta
- Modernit satamat
- Tehdyt panostukset osaamisen kehittämiseen
- Logistiikkaosaaminen ja sen soveltamismahdollisuudet uusille aloille.

Profiilin toteutumisen olettamuksina on:

- Saadaan metsäklusterin osaaminen säilymään alueella
- Saadaan seudulle tulemaan puunjalostukseen liittyvää strategisten palveluiden osaamista (paperikoneiden huolto, paperikoneiden modernisointi, paperitehtaiden uudisrakennusten suunnittelu, paperiteollisuuden automaatio, paperikuljetusten logistiikka ja tuotekehittely)
- Ennakkoluuton näkemys logistiikan mahdollisuuksista
- Venäjän rajaliikenne Vaalimaalla sujuu parhaiten EU:n ja Venäjän välillä
- Isojen kansainvälisten kaupallisten ja viihtymisyriyten saanti alueelle
- Seudun virkistys- ja elämysmahdollisuuksien kehittäminen
- Korkeatasoiset asuinympäristöt houkuttelevat muuttajia pääkaupunkiseudulta
- Seudun asenneilmasto kehittyä muutosmyönteisemmäksi ja uusille vaikutteille vastaanottavaisemmaksi
- arvostetaan venäläisiä ja virolaisia matkailijoina ja maahanmuuttajina
- EU:n ja Venäjän lähentyminen ja Pietarin seudun positiivinen kehitys.

4.6 Päästrategia profiilin toteuttamisessa

Keskeiset keinot profiilin toteuttamisessa ovat kunnanhallitusten työseminaarin 14.2.2003 käsittelyn perusteella seuraavat:

1. Seudun sisäisen pelikentän iskukuntoon laittaminen

Viedään käytäntöön uusi seudullinen hallinto- ja toimintamalli ja tehdään yhteiset linjaukset seudullisessa palvelutuotannossa. Uusia mahdollisuuksia sisäisen pelikentän kuntoon laittamisessa antaa hakeutuminen kansalliseksi kokeilualueeksi maakunta- ja seutuhallinnossa.

2. Laaja seudullinen liikekannallepano myönteisen kehityksen voimistamiseksi

Viime vuosina elinkeinopolitiikassa aikaansaatu positiivinen kehitys pitää saada voimistumaan ja kansainvälistymään. Apuna liikekannallepanossa on voimakas sisäinen ja ulkoinen markkinointi sekä erilaisten kumppanuuksien rakentaminen. Paikallisten toimijoiden kanssa luodaan yhteyksiä isojen kansainvälisten toimijoiden verkkoihin. Hyödynnetään logistista erikoisasemaa ja panostetaan profiilin mukaisiin elinkeinopoliittisiin hankkeisiin.

3. Profiilin toteuttaminen hallittuja riskejä ottamalla

Kotkan – Haminan seutu on vuoteen 2006 EU:n 2 -tukialueena, mutta todennäköisesti ei sen jälkeen. Hyödynnetään olemassa olevat rahoitusmahdollisuudet täysipainoisesti keskittyen visiota ja profiilia tukeviin hankkeisiin. Hankkeiden osalta otetaan hallittuja riskejä. Kuntien osuutta seudulliseen toimintaan lisätään merkittävästi. Rahalliset panostukset seudullisiin hankkeisiin elinkeinopuolella tulevat takaisin lisääntyneinä verotuloina. Muu seudullinen toiminta tuo kuntatalouteen palvelutuotannon tehostumisena huomattavat säästöt.

5 Toiminta seutudemokratian kehittämiseksi

5.1 Välillinen demokratia

Poliittisen demokratian osalta on kaksi vaihtoehtoa:

- kansalaisten seutu
- kuntien seutu.

Kansalaisten seutu tarkoittaa, että seudun asukkaat valitsevat suoralla vaalilla tai suoran vaalin tulosten mukaan seudun johdon. Tämä voi tarkoittaa seutuvaltuuston vaalia tai seutujohtajan vaalia. Laissa Kainuun hallintokokeilusta on vaaleilla valittava maakuntavaltuusto ja menettelytavat sen valitsemiseksi. Toisena vaihtoehtona kansalaisten seudun toteuttamiseen on nykyinen sairaanhoitopiirien ja maakuntavaltuustojen valintamenettely, jossa paikat jaetaan kunnallisvaaleissa saatujen äänien mukaan niin, että puolueen piirijärjestöt nimeävät ehdokkaat kuntayhtymän hallitukseen.

Kuntien seutu tarkoittaa, että kunnat valitsevat seudun poliittisen johdon. Kunnat voivat nimetä edustajansa eri kriteereiden perusteella. Seutuvaltuusto voidaan muodostaa kuntien lukumäärän tai kuntien asukasmäärän suhteessa tai jollakin muulla tavalla. Jos jakoperuste on kuntien lukumäärä, on seutuvaltuustossa yhtä monta edustajaa oli kyse 60 000 asukkaan kaupungista tai 3 000 asukkaan kunnasta. Jos taas jakoperuste on asukasmäärä, jakautuvat edustajapaikat asukasluvun suhteessa. Käytäntö on tässä suhteessa eri puolilla maata erilainen.

Kotkan - Haminan seudun nykyinen malli perustuu kuntien seutu –ajatukseseen. Välilliseen demokratiaan liittyvät ehdotukset on tehty Kotkan – Haminan seudun hallintomalli – raportissa.

5.2 Välitön demokratia

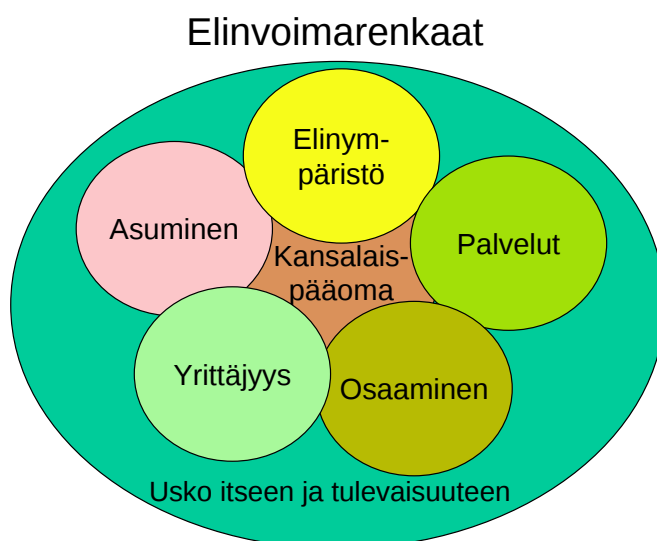
Välittömän demokratian kehittäminen liittyy läheisesti kansalaispääoman kehittämiseen ja välittömään demokratiaan liittyvät ehdotukset tullaan tekemään kansalaispääoman kehittämis ehdotusten yhteydessä.

5.3 Käyttäjädemokratia

Käyttäjädemokratia liittyy läheisesti palveluiden järjestämiseen ja tähän liittyvät asiat käsitellään seudullisesta palvelutuotannosta tehtävän selvityksen yhteydessä.

6 Toiminta Kotkan – Haminan seudun elinvoiman kehittämiseksi

Elinvoimaisuus on ihmisten ja yritysten yhteistoimintaa, jolle seutu luo edellytyksiä yhteisesti sovittujen pelisääntöjen puitteissa. Elinvoiman perustan muodostaa usko itseän ja tulevaisuuteen, joka taas vaikuttaa kansalaispääomaan. Nämä kaksi perustekijää pitää olla profiileista tai strategiasta riippumatta kunnossa. Muut elinvoimatekijät muotoutuvat seudun strategisten valintojen ja seudun profiiliin perusteella. Osaaminen, yrittäjyys, asuminen, elinympäristö ja palvelut muodostuvat eri seuduilla erilaisiksi.

Kotkan – Haminan seudun profiiliin perusteella elinvoimatekijät on asetettu seuraavaan järjestykseen:

1. Usko itseän ja tulevaisuuteen
2. Kansalaispääoma
3. Asuminen
4. Elinympäristö
5. Palvelut
6. Osaaminen
7. Yrittäjyys

Osaaminen ja yrittäjyys on tässä työssä jätetty toimeksiannon mukaisesti vähemmälle huomiolle. Ratkaisut osaamisen ja yrittäjyyden osalta on tehty pääosin seudullisessa elinkeinostrategiassa. Parhaillaan laaditaan Kymenlaakson tutkimus- ja kehittämisstrategiaa ja tutkimuspoliittista ohjelmaa sekä Kymenlaakson korkeakouluyksiköiden alueellista yhteistyöstrategiaa. Niiden pohjalta seutuvaliokunta teettää selvityksen verkostomaisen yliopistokeskuksen toteuttamisesta. Seudun elinkeinopolitiikan kannalta keskeisiä ovat myös kuntien omat strategiset linjaukset.

6.1 *Usko itseän ja tulevaisuuteen*

Perustan elinvoimaisuudelle muodostaa usko itseän ja tulevaisuuteen. Jos seudulla ei uskota omiin mahdollisuuksiin ja oman tekemisen vaikuttavuuteen, ei myöskään tule menestystä. Kun on tekemisen ja menestymisen meininki, syntyy hehkua ja pörinää.

Kotkan – Haminan seudulla 1980- ja 1990-luvulla työpaikkojen vähenemisen ja väestötappion myötä vallitsi negatiivinen kehityskierre. 1990-luvun lopulla luotiin näkemys uudesta tulevaisuudesta ja ensimmäisten voittojen myötä tulevaisuudenusko on palannut.

Kotkan – Haminan seudun superkesän 2002 yksi suurista voittoja oli, että seudun ulkopuoliset havaitsivat, että he olivat myönteisemmällä seudulla kuin mihin he olivat kuvitelleet tulevansa.

6.1.1 Nykyinen strategia

Nykyisessä seutustrategiassa ei ole tähän alueeseen liittyviä määrittelyjä.

6.1.2 Ehdotettu strategia ja strategiamatriisi

Myönteisen kehityksen voimistaminen sekä seudun näkyminen ja kuuluminen kansallisesti ja kansainvälisesti.

Tulokset	Indikaattori	Tavoitetaso 2005	Toimintalinja	Hanke
Seudulla on yhteinen tahto menestyä tulevaisuudessa	- suhtautuminen seutustrategiaan - seudullinen kuntarahoitus - seutujen kilpailukykyindeksi - ako-palaute	- seutu tunnetaan kansallisena uutena menestystarinana - seudun kilpailukykyindeksi on parempi kuin vuonna 2001 (21.sija) - maan paras ako-palaute	- seutustrategian yhteinen toteutus - ako-hankkeiden esimerkillinen toteutus	- seudun strategisten ja akohankkeiden yhteensovittaminen vuosittain seutuohjelmassa
Seudun asukkaiden ylpeys omasta seudustaan kehittyä myönteisesti	- seutubarometri 1/2003 ja 1/2005	- tulos osoittaa asteikolla 1-5 myönteistä kehitystä kokonaisarvosanassa 0,1-0,3 asteen parannus	- seutuhengen nostattaminen eri tavoin asukaslähtöisesti	- seutubarometrin käynnistäminen - seutuprofiilin mukainen imagon rakennuskampanja - seutukäräjien toteutus
Myönteinen palaute seudusta lisääntyy	- Helsingin Sanomissa ja TV:ssä olleiden juttujen määrä ja sävy	- enemmän myönteisiä juttuja julkisuudessa	- hyvät ja jatkuvat yhteydet tiedotusvälineisiin	- myönteisten asioiden näyttävät uutisoinnit systemaattisesti.
Seudun kansainvälistyminen	- muiden kuin suomalaisten osuus asukkaista	- maahanmuuttavien asukkaiden määrä vastaa työelämän vajausta	- aktiivinen seudun markkinointi lähialueille	- kansainvälinen markkinointi - kansainvälisesti palveleva seutu
Valtion panostukset seudulle lisääntyvät	- valtion laitosten alueellistaminen - ako-rahoitus	- merimuseon lisäksi valtio on alueellistanut seudulle hankkeita - ako-rahoitus on suhteellisesti suurempi kuin kilpailijaseuduilla	- valtio tulee tukemaan seudun menestystarinan rakentamisesta	- profiiliin sopivien alueellistamiskohteiden määrittely - aktiivinen yhteistyö valtion viranomaisten kanssa

6.2 Kansalaispääoma

Kansalaispääomalla tarkoitetaan kansalaisten voimavaroja ja kokemuksen mukana kasvavaa kykyä toimia yhdessä yhteisten päämäärien hyväksi. Kansalaispääoman perustana on luottamus ja vastavuoroisuus.

Kansalaispääoman käsitettä lähellä on sosiaalinen pääoma, josta Maailmanpankki on myös tehnyt tutkimusta. Sen mukaan **sosiaalisen pääoman osuus kansantulon muodostumisesta on korkean tulotason maissa kaksi kolmannesta.**

Maailmanpankin (World Bank) raportin mukaan sosiaalisen pääoma on julkishyödykkeen omainen. Koska hyötyä ei voida siirtää hintoihin, siihen investointi alimitoitetaan. Siksi julkisen sektorin tulisi panostaa sosiaalisen pääoman kehittämiseen.

Jos seudun asukkaat voivat odottaa, että muut käyttäytyvät ennakkoidusti ja ystävällismielisesti, niin he voivat luottaa toisiinsa. Jos arvot ovat ”vääränlaiset”, luottamusta ja kehitystä ei synny. Kansalaispääoma on kriittinen tekijä terveen kansalaisyhteiskunnan rakentumiselle; se säätelee sitä, miten ryhmät ja yhteenliittymät toimivat yhteiskunnassa.

Kansalaispääoman kehitys riippuu siitä, miten se kytkeytyy seudun toimintaan. Kansalaispääoma voi synnyttää tappiollisen taseen, jos sen perustana on negatiivisuus: ollaan kaikkea vastaan, ja seutu vastaa siihen omalla kielteisyydellään. Mikäli saadaan aikaan positiivinen takaisinkytkentä, saa se aikaan myönteisten kehityksen kierteen. Myös seudun toimenpiteitä vastustava toiminta pitää nähdä positiivisena, luovaa jännitettä synnyttävänä voimana, joka voi olla lähtökohtana uuden paremman ratkaisun syntymiselle.

Kansalaispääoma on suuri voimavara. Se voi vahvistaa kunnan tai seudun myönteistä kehitystä, mutta myös heikentää sitä, jos se ylläpitää ahdasta perinteisyyttä ja sulkeutuneisuutta. Tämä vaara on syytä tiedostaa. (katso lisää kirjasta Paikallisuuden muodonmuutos ss. 54-55).

Kansalaispääoman kasvulla ei ole rajoja. Korkean kansalaispääoman seuduilla ja kunnilla on tulevaisuudessa kova markkina-arvo.

”Tarvitaan erilaisia näkemyksiä mitkä haastavat toisensa. Suurin osa toimivista ideoista saadaan aikaan pienissä ryhmissä, mistä ne tuodaan viralliseen keskusteluun, jolloin arvovaltaiset tahot voivat ottaa niihin kantaa.” (Markku Sotarauta)

6.2.1 Nykyinen strategia

Seutustrategiassa ei ole määritelty.

6.2.2 Ehdotettu strategia ja strategiamatriisi

Seutu tunnetaan aktiivisista asukkaista ja innovatiivisista paikallis- ja aluedemokratiaan liittyvistä ratkaisuista.

Ollaan edelläkävijä kansalaisverkkoratkaisuissa. Kansalaispääoman kehittämistä tehostetaan ja näin luodaan perustaa seudullisuuden kehittymiselle. Kansalaisaktiiveja innostetaan perustamaan kansalaistoiminnan tukiyhdistys. Kansalaisaktiivisuus ohjataan tukemaan seutustrategian tavoitteita niin, että se lisää luottamusta seutua kohtaan ja lisää asukkaiden yhteistoiminnallisuutta sekä vastuuta itsestään ja elinympäristöstään. Vuoden keskeisin kansalaispääoman kohtaaminen tapahtuu seutukäräjillä.

Tulos	Indikaattori	Tavoitetaso 2005	Toimintalinja	Hanke
Seudun kansalaisverkon toimivuus	- kävijöiden määrä seudun kansalaisverkossa - verkosta saatu asiakas-kyselyjen palaute	- suhteellisesti eniten kävijöitä koko maassa - toimii niin hyvin, että suuri osa hallintoon liittyvistä arkipäivän asioista saadaan hoidettua sitä kautta ja kansalaiset kokevat sen merkittäväksi välineeksi	- aktiivinen panostus asukaslähtöisessä utuverkon kehittämiseen ja ihmisten koulutus sen käyttämiseen	- eKymi-seutuverkon jatkokehittäminen - eKymi-seutuverkon käyttäjäkoulutus. - palautejärjestelmän kehittäminen eKymi-seutuverkkoon
Seudun asukkaiden aktiivisuus ja innovatiivisuus kasvaa	- erilaisiin aktiviteetteihin osallistuneiden määrä - tehtyjen keksintöjen määrä	- kehitys selvästi myönteinen	- keskitetään erilaiset kansalaistoiminnan tukemiseen liittyvät toiminnot eri kunnista ja eri toimialoilta seudulliseksi	- seutukäräjien kehittäminen - kansalaisaktiivisuuden tukimuotojen seudullistamisen selvittäminen - kansalaisten ideointikilpailut - kansalaispääoma voimavarana - projekti
Asukkaiden sitoutuneisuus seudun kehittämiseen	- asukkaiden tekemien kehittämis-ehdotusten määrä	- kehitys myönteinen	- innostaminen esittämään kehittämis-ideoita - kehittämis-ideoiden vieminen kansalaiskäsittelyyn	- ideointikilpailut - seudun asioiden asukaskäsittelyt
Seutudemokratian toimivuus	- asukkaiden palaute - kuntapäättäjien palaute	- seudulle luotu uudenlainen hallintokulttuuri ja se toimii kitkatta ja asukkaat kokevat sen omakseen	- asukkaita aktivoiva uusi hallintomalli - kuntapäättäjien yhteinen työskentely	- seudullisen hallintomallin jatkovalmistelu ja sen toteuttaminen - seutu-maakunta yhteistyökokeilun käynnistäminen - seutupäättäjien foorumit ja seutukäräjät

6.3 Asuminen

Asunto on yhä keskeisempi elinvoimatekijä. Asunnosta on tullut perinteisen asumisen lisäksi myös työ- ja harrastuspaikka. Mielenkiintoisia tuloksia antaa Tampereen Yliopiston tutkijoiden Mika Raunion ja Reija Linnamaan kuutta kaupunkiseutua koskeva tutkimus siitä, mitkä tekijät houkuttelevat erikoisosaajia asumaan. Tutkittavina olivat Helsingin, Tampereen, Turun, Jyväskylän, Porin ja Seinäjoen seudut.

Erikoisammattilaisten muutto- ja asettumispäätöksiin vaikuttaa tutkimuksen mukaan merkittävästi se, millaiset puolison työmahdollisuudet ovat. Tärkeää on myös se, että oman alan työmarkkinat alueella ovat monipuoliset. Ihmiset haluavat kiinnostavia, haastavia mahdollisuuksia saman kaupunkiseudun sisällä.

Vastaajat arvostivat myös hyviä palveluja ja viihtyisää asuinympäristöä. Ne eivät kuitenkaan olleet etusijalla muuttoa mietittäessä. Kärkipäässä tärkeiden asioiden joukossa olivat lasten päivähoito- ja koulumahdollisuudet. Korkeakulttuurille ja kaupungin iltaelämälle vastaajat panivat selvästi vähemmän painoa. Suomen kaupungit eivät fyysinen ympäristön perusteella kovinkaan paljon erotu toisistaan. Ehkä hieman yllättäen kansainvälisyys oli tärkeysjärjestyksen häntäpäässä. Sitä eivät pitäneet kovinkaan tärkeänä edes Helsingin seudulla asuvat vastaajat.

Etenkin Porin ja Seinäjoen erikoisammattilaisten joukossa oli runsaasti paluumuuttajia, jotka halusivat nimenomaan elää kotiseudullaan ja sukulaistensa lähellä. Porin seudulla paluumuuttajia on lähes 30 prosenttia ja Seinäjoen seudulla noin 40 prosenttia. Pienillä paikkakunnilla sosiaalisen ympäristön merkitys korostuu. Porin seutu on samantyyppinen Kotkan seudun kanssa.

Tutkimuksen perusteella mielikuva paikkakunnasta merkitsee paljonkin, kun asuinseutua valitaan. Jos ihmiset eivät tiedä, miten hieno jokin kaupunkiseutu on, eivät he halua muuttaa sinne. Imagon merkitys tuli tutkimuksessa voimakkaasti esiin.

Toinen mielenkiintoinen tutkimus koskee ns. suuria ikäluokkia. Monet 1940-luvulla syntyneistä kaupunkilaisista harkitsevat maallemuuttoa eläkkeelle jäätyään. Lisäksi useat aikovat eläkkeellä ollessaan asua vähintään neljä kuukautta vuodessa vapaa-ajan asunnossaan. (Hunnakko P : *Suurten ikäluokkien eläkeläisten maallemuuttopotentiaali*. 2001)

1940 -1950 syntyneitä suomalaisia on kaikkiaan n. 700 000 henkeä, joista n. 426 000 asuu kaupungeissa. Vastanneista 16 % suunnittelee eläkkeelle jäätyään muuttoa maaseudulle. Maaseudulle pysyvästi muuttavien lisäksi noin 20 % vastanneista aikoo eläkkeellä ollessaan asua vähintään neljä kuukautta vuodesta maaseudulla sijaitsevassa vapaa-ajan asunnossaan.

40-luvulla syntyneiden maaseudulle muutto lisääntyy vuoteen 2010 saakka. Enemmistö muuttoa suunnittelevista on syntynyt maaseudulla, mutta myös paljasjalkaiset kaupunkilaiset suunnittelevat maallemuuttoa. Maallemuuttoa suunnittelevien enemmistö on keski- tai korkea-asteen koulutuksen saaneita.

Muutto ei jakaannu alueittain tasaisesti, vaan keskusten lähialueet ovat houkuttelevimpia. Välttämättä ei enää haluta muuttaa omalle synnyinseudulle. Tutkimuksen mukaan tulevan

asuinpaikan valinnassa vaikuttaa eniten ympäristön miellyttävyys. Asumismuotona houkuttelee erityisesti vanha omakotitalo.

6.3.1 Nykyinen strategia

Seutustrategiassa todetaan: ”Aukkailla on monipuoliset mahdollisuudet asuinpaikan valinnalle seudun alueella. Pääkaupunkiseutuun verrattuna etuna ovat mm. edullisemmat asunnot, väljyys ja ruuhkattomuus, kattava viheralue- ja ulkoiluverkosto. Lisäksi alueella on varsin monipuoliset ja laadukkaat palvelut. Matkailullinen painotus kohdistetaan monipuoliseen luontoon ja ympäröivään ainutlaatuiseen joki- ja merialueeseen.”

6.3.2 Ehdotettu strategia ja strategiamatriisi

Kotkan asuntomessujen kokemusten perusteella jatketaan aktiivisesti korkeatasoisten ja erityyppisten asumisvaihtoehtojen kehittämistä. Aukkaiden hankinta- ja palveluprosessit tehdään sujuviksi ja varmistetaan, että erityisesti metsäteollisuudesta eläkkeelle jäävät ihmiset jatkavat asumistaan seudulla.

Tulos	Indikaattori	Tavoitetaso 2005	Toimintalinja	Hanke
Asumiseen liittyvät palvelut toimivat sujuvasti	- ulkopuolinen arviointi 9/2005 ja 9/2008	- palveluprosessit kuvattu seudullisesti ja toiminta käynnistynyt ja toimivat vuonna 2008 parhaiten koko maassa	- asumispalveluprosessien seudullistaminen innovatiivisesti - asumisen osayleiskaavoitus seudulliseksi	- asukashankinta prosessien seudullistamisen selvittäminen - selvitetään asumisen osayleiskaavan tekeminen
Seudun asukasmäärä	- väkilukutilastot kaksi kertaa vuodessa	- seudun asukasmäärä kasvaa yli 1,5 %/vuodessa	- aktiivinen ja systemaattinen asukashankinta	- muuttajaporttaalin kehittäminen - Muuttajan palvelut –hanke
Eläkkeelle jäävien asumisen edellytykset seudulla	- eläkkeelle jääneiden muuttajatase	- eläkkeelle jäävien nettomuutto on positiivinen	- eläkkeelle jäävien erityinen huomioiminen	- vietä eläkepäiväsi Kotkan – Haminan seudulla
Maahanmuuttajien asumismahdollisuudet seudulla	- maahanmuuttajien määrä	- seudulle on muuttanut pysyvästi asumaan ammattitaitoisia maahanmuuttajia	- maahanmuuttajien erityistarpeiden huomioiminen	- Maahanmuuttajat Kotkan-Haminan seudun voimavaraksi – projektin jatko.

6.4 Elinympäristö

Hyvinvointia edistävä elinympäristö on terveellinen, toimiva, turvallinen ja viihtyisä alue erilaisille asukkailla ja alueen muille käyttäjille. Myös tasapainoinen sosiaalinen ympäristö, mahdollisuus vuorovaikutukseen ja yhteisöllisyyteen ovat laadukkaan elinympäristön avaintekijöitä.

1. Liikkuminen ja saavutettavuus

Hyvässä elinympäristössä on turvallista ja miellyttävää liikkua. Matkojen töihin, kouluihin ja asioille pitää sujua, mutta todella hyvä elinympäristö myös houkuttelee ulkoilemaan vapaa-

aikana ja kulkemaan arkiset matkat joukkoliikenteellä, jalan, pyörällä tai muuten omin voimin.

2. Ympäristöpäästöt

Ihmiset altistuvat elinympäristössään monille terveyteen ja viihtyvyyteen vaikuttaville ulkoisille tekijöille, joista merkittävimpiä ovat ympäristömelu ja ilman epäpuhtaudet. Myös alueen aikaisemman käytön yhteydessä maaperään joutuneet haitalliset aineet voivat heikentää elinympäristön laatua.

3. Psykososiaaliset tekijät

Laadukas elinympäristö ei ole pelkästään puhdas ja turvallinen, vaan myös sosiaalisesti toimiva ja esteettinen. Mielenterveyteemme vaikuttaa mm. se, missä määrin koemme voivamme hallita ympäristömme tapahtumia. Toimiva rakennettu ympäristö tukee ihmisten välisten sosiaalisten verkostojen syntymistä ja pysyvyyttä sopivia kohtaamispaikkoja tarjoamalla. Tärkeitä ovat esimerkiksi ns. puolijulkiset tilat.

4. Yhteisölliset tekijät

Paikallinen yhteistyö ja kumppanuus vahvistavat yhteenkuuluvuutta ja tunnetta, että paikkamme on siellä missä asumme. Elämän laatu ymmärretään liian usein mahdollisuudeksi päästä pois nykyisestä paikasta: maalle, mökille, etelään. Voisiko laadukas elinympäristö saada meidät paremmin viihtymään siellä missä olemme?

Yhteisöllisyyttä tarvitaan myös ihmisten vaikutusmahdollisuuksien takaamiseksi. Mahdollisuus osallistua oman ympäristönsä kehittämiseen on keskeinen osa yhdyskunnan toimivuutta. Yleisötilaisuudet ovat paikallaan jotta yleisö, suunnittelijat ja päättäjät kohtaavat kasvokkain, mutta yhä tärkeämpiä ovat mahdollisuudet osallistua helposti esimerkiksi internetin välityksellä.

6.4.1 Nykyinen strategia

Seutustrategiassa todetaan: ”Kotkan - Haminan seudun tavoitteiden kannalta on hyödyllistä, että fyysisten rakenteiden ja toimintojen suunnittelussa entistä enemmän otetaan huomioon koko seutukunta yhtenäisenä asuin- ja työssäkäyntialueena aiemmin hyväksytyn helminauhastrategian mukaisesti. Yhtenäisellä suunnittelulla ja yhteistyöllä voidaan saavuttaa paremmin toimivia työpaikka- ja asuinalueita, kohottaa palvelujen laatua sekä alentaa niiden tuotantokustannuksia. Näin voidaan myös pitää huolta tavoiteltavasta nauhakaupunkirakenteen kehittämisestä.”

6.4.2 Ehdotettu strategia ja strategiamatriisi

Profiilin mukainen vahva panostus elinympäristökysymyksiin.

Tulos	Indikaattori	Tavoitetaso 2005	Toimintalinja	Hanke
Elinympäristön laatu ja taso	- veden puhtaus - ilman puhtaus ja hajuttomuus - ympäristön siisteys, erityisesti E18 - melutaso	- paremmalla tasolla, erityisesti Suomenlahden merivesi ja puunjalostusteollisuuden ympäristöpäästöt ovat pienentyneet - E18 turvallisuus	- päästöjen määrän vähentäminen ja yleisen siisteyden kehittäminen - tiehankkeet	- ympäristön laadun parantamiseen liittyvät kunnalliset projektit - E18 käyntikorttina -projekti

Miljööön kauneus ja viihtyvyys	- asiantuntija-arvioinnit	- seutu tunnetaan puistoistaan ja viherrakentamisesta - seudun kulttuurimiljööt on kunnostettu	- Kotkassa toteutetun viherrakentamisen saadut kokemukset seudullisesti - varuskunta-alueiden kunnostus valtion varoin	- Seudullinen viherrakentamisprojekti - Asumisinfraprojektin jatkaminen
Asuinympäristöjen toimivuus	- asukkaiden näkemykset ja palaute ympäristöstä	- parantunut	- otetaan asunalueiden suunnittelussa huomioon toimivuuteen ja yhteisöllisyyteen liittyvät tekijät	- uusyhteisöllinen asuinalue –hanke - seutuprofiilin huomioiminen asuntotuotannossa
Lähiympäristön virkistyskäyttö	Asukkaiden palaute	- taajamien lähiympäristöjen virkistysmahdollisuuksien hyödyntäminen	- tehdään seudun lähivirkistys-alueista kansalaisopas - kalastusmatkailu - kansallispuistot - ulkoilureitit	- seudun monimuotoinen virkistyskäyttö - Matkailuinfraprojektin jatkaminen
Yhteinen linja maapolitiikassa	- yhteisesti hyväksytty maankäytön suunnitelma	- seudullinen maankäytön yleissuunnitelma on valmistumassa	- maankäytön peruslinjaukset tehdään seudullisesti	- maankäytön seudullistaminen

6.5 Palvelut

Elinvoiman kehittämisessä on perinteisesti painotettu palveluita. Keskeisessä roolissa ovat olleet julkiset hyvinvointipalvelut. Suomen hyvinvointipalvelujärjestelmän keskeisiä periaatteita on ollut, että eri puolilla Suomea ihmiset saavat samat palvelut. Eri alueiden välillä ei ole kovin suuria eroja palveluissa, vaikka voimakkaan muuttoliikkeen ja kuntatalouden kiristymisen myötä erot ovat kasvamassa.

Alueiden välillä tullaan käymään kilpailua palvelun laadulla. Pyrkimyksenä on ollut antaa samoja palveluita paremmin. Yritysmailmassa on korostunut näkemys muodonmuutoksesta. Keksinen kilpailu käydään, millä ”liiketoimintamallilla” palvelut toteutetaan. Esimerkkinä tällaisesta muodonmuutoksesta on postin muuttuminen logistiikka- ja kirjakauppayritykseksi. (Katso enemmän kirjasta Paikallisuuden muodonmuutos s 42-46).

Toisena tekijänä asiakaspalvelussa korostuu kohtelu, joka kuvaa sitä, miten tuottajan edustaja ottaa asiakkaan vastaan, huolehtii hänestä, täyttää hänen odotuksensa ja palvelulle asettamat vaatimukset. Asiakas muodostaa käsityksensä koko palvelusta saamansa kohtelun perusteella. Hän arvioi kohtelua enemmän kuin itse palvelujärjestelmää ja sen ominaisuuksia ja tarkoituksia.

Kansainvälisten tutkimusten mukaan vain 4 prosenttia tyytymättömistä asiakkaista valittaa. Kuitenkaan 96 prosenttia ei tule enää takaisin. Näiden lukujen valossa korostuu

asiakkaan mahdollisuus tehdä palvelutuottajan valinta. Jos vain 4 prosenttia yritysten palveluun tyytymättömistä valittaa ja 96 prosenttia vaihtaa palveluiden tuottajaa, on asiakasohjautuvuuden kannalta ensiarvoisen tärkeää, että annetaan mahdollisuus valita.

Ihminen tarvitsee elämän eri vaiheissa erilaisia palveluita. Kyse ei ole vain kunnallisista palveluista, vaan ihmisen tarvitsemista kaikista palveluista. Oleellinen kysymys on, miten hän saa tarvitsemansa palvelut ja miten häntä palvellaan?

6.5.1 Nykyinen strategia

Seutustrategiassa todetaan: ”Alueelta puuttuu lisääntyvän vapaa-ajan vieton ja matkailun edellyttämät tapahtuma- ja toimintatilat, keskuspaikat, jotka palvelisivat koko seudun asukkaita ja houkuttelisivat väestöä muuttamaan alueelle ja osallistumaan erilaisiin tapahtumiin. Tällaiset paikat olisivat tarpeellisia myös Kotkan - Haminan seudun elinkeinoelämälle ja kuntalaisille. Kulttuuri- ja vapaa-ajanviettopalvelujen lisääntyminen hyödyntäisi aluetta korkeatasoisena matkailukohteena esimerkiksi Venäjältä tai muilta lähialueilta.

Uusi hotelli moderneine kylpylätoimintoineen ja palveluineen mahdollistaisi monipuolisen lomailu- ja turismikohteen koko ajan lisääntyvälle itämatkailulle. Tällöin matkailu- ja harrastusten kohteena olisivat mm. saaristoveneily, kalastus merellä sekä Kymijoessa, koskenlasku sekä monet liikunnalliset harrastukset, kuten golf, ratsastus, tennis, purjehdus, melonta, purjelento tai lintujen bongailu.”

”Kotkan – Haminan seudun tehtävänä on tehokkaasti ja joustavasti toimien tuottaa ja järjestää palveluja, jotka turvaavat asukkaille elämisen ja toimeentulon mahdollisuudet, yrityksille korkeatasoiset toimintaedellytykset niin, että ne edistävät asukkaiden henkistä, aineellista ja sosiaalista hyvinvointia sekä yritysten kilpailukyvyn vahvistamista kestävä kehityksen talouden pohjalta.”

6.5.2 Ehdotettu strategia ja strategiamatriisi

Jatketaan edellisen seutustrategian mukaista ihmisten viihtymiseen liittyvien palveluiden aktiivista kehittämistä. Seutu on E 18 -tien merkittävin kaupan ja monipuolisten elämysten keskus Helsingin ja Pietarin välillä.

Luodaan arjen logistiikan perusteella ainutlaatuinen palvelutuotantojärjestelmä. Kunnissa luodaan edellytykset seudulliseen yhteistyöhön. Kunnallisten palveluiden osalta strategiset valinnat tehdään Palveluyhteistyön järjestäminen –hankkeen yhteydessä.

Tulos	Indikaattori	Tavoitetaso 2005	Toimintalinja	Hanke
Seutu on E18 tien merkittävin kaupan ja elämysten keskus	- kävijöiden määrä	- kaupallisissa palveluissa eniten kävijöitä Pietarin-Helsingin välillä - matkailijoiden määrä kasvanut	- kehitetään seudulle vetovoimainen kaupallinen keskus - voimistetaan seudun elämyspalveluita	- seudun kaupallisten palveluiden kehittämisstrategia - seudun elämyspalveluiden kehittämisstrategia

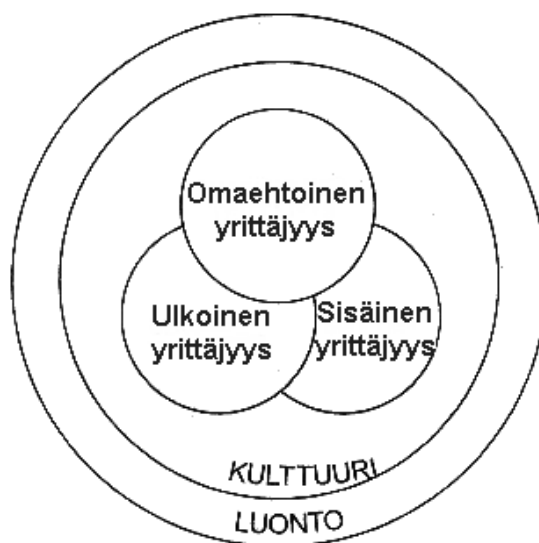
Asiakkaiden kohtelu seudun palveluyrityksissä ja – laitoksissa	- asiakkaiden palaute	- keskiarvo tasolla "kiitettävä" yksityisissä ja "hyvä" julkisissa	- asiakaspalvelun kehittäminen	- palvelukoulutus - tapakulttuurin opetus - seudullinen kanta-asiakaskortti –projekti
Kyky palvella kansainvälisiä asiakkaita	- kansainvälisten asiakkaiden palaute	- venäjän ja englannin kielellä saa keskeiset palvelut	- palveluhenkilöstön koulutus palvelemaan kansainvälisesti	- palvelukoulutus ja sen kansainvälinen painottaminen
Seudullinen palvelutuotantomalli toimii	- seudullisen palvelutuotantomallin toteutuminen	-seudullisesti toteutettavat palvelut toimivat paremmin kuin aikaisemmalla toimintamallilla	- tehdään seudullinen palvelutuotantomallia ja toteutetaan se	- seudullisen terveydenhuollon järjestäminen -hanke - keskiasteen koulutuksen yhteistyön jatkokehittäminen - uuden Haminan työkaluturien yhdistämisprosessi - hyvinvointistrategian laadinnan jatkaminen - seudullisen palveluyhteistyön järjestämisstrategian laadinta - liikuntastrategian laadinnan jatkaminen
Ainutlaatuiset logistiset ratkaisut palvelutuotannossa	- uusien palvelusovellusten määrä	- seutu tunnetaan uudenaikaisista palvelutuotannon logistisista ratkaisuista	- kehitetään ja toteutetaan arjen logistiikka – hanke.	- arjen logistiikka -hanke

6.6 Yrittäjyys

Usein yrittäjyys kytketään vain yritystoimintaan. Paula Kyrön mukaan yrittäjyys ajan saatossa on saanut kolme erilaista muotoa:

- **Omaehtoisen yrittäjyyden** (yksilön yrittäjämäinen toimintatapa)
- **Sisäisen yrittäjyyden** (=organisaation yrittäjämäinen toimintatapa)
- **Ulkoisen yrittäjyyden** (=omistamisen ja johtamisen yhdentymisen pienyrityksessä).

YRITTÄJYYDEN MUODOT

Näin ymmärrettynä yrittäjyys on enemmänkin elämänasenne.

6.6.1 Nykyinen strategia

Kotkan – Haminan seudun elinkeinostrategiassa on määritelty:

"Seudun kilpailukyvyyn ja houkuttavuuden lisäämiseksi yhdistämme yrityksissä, tutkimus-, koulutus- ja kehittämisorganisaatioissa sekä muissa verkostoissa olevan osaamisen seudun tulevaisuutta tekeväksi voimaksi. Suuri haasteemme on seudun henkisen ilmapäärin uudistamisessa.

Laadukkailla perus- ja hyvinvointipalveluilla sekä korkeatasoisilla asumisvaihtoehtoilla rakennamme seudusta kilpailukykyisen asumisen ja yrittämisen miljöö.

Yhteistyön ja osaamisen avulla aktivoimme seudun yrittäjyys- ja kasvupotentiaalin luodaksemme valitsemiemme osaamisalojen merkittävät keskittymät. Parannamme talousmaantieteellistä sijaintietuamme idän ja lännen kohtaamispaikkana panostamalla itäosaamiseen ja logistiikkaklusterin edelläkävijyyteen.

Seudun kuntina kilpailemme yhdessä yhteisen hyvän puolesta. Keskinäinen yhteistyömme tuottaa kaikille meille paremman tuloksen kuin yksin toimiessamme."

Kotkan – Haminan seudun metsäklusterin koneenrakennustoimialaa koskevassa strategiassa asetetaan visioksi:

"Kotkan – Haminan seutu on vuonna 2010 maailman sellu- ja paperiteollisuuden prosessi- ja laiteteknologian sekä strategisten palvelujen pääkaupunki.

Strategisilla palveluilla tarkoitetaan tuotanto- ja työprosessien tuotekehitystä, modernisointi- ja projektinhallintaa, huolto- ja asennuspalveluita, ICT-ohjelmointia ja erillisiä asiantuntijapalveluita."

6.6.2 Ehdotettu strategia ja strategiamatriisi

Jatketaan elinkeinostrategiassa sitä täsmentävissä strategioissa esitettyjä linjauksia.

Tulos	Indikaattori	Tavoitetaso 2005	Toimintalinja	Hanke
Elinkeinostrategisten linjausten toteutuneisuus	- elinkeinostrategian toteutumisaste	- strategiassa asetetut tavoitteet ovat toteutuneet ennakoitua paremmin	- alkaneen menestyskierteen voimistuminen	- elinkeinostrategiset seudulliset hankkeet - hoivapalvelutoiminta - kunnalliset hankkeet ("Kotka lentoon")
Maailman sellu- ja paperiteollisuuden prosessi- ja laiteteknologian sekä strategisten palvelujen pääkaupunki	- metsäklusterin koneenrakennustoimialaa koskevan strategian toteutus ja osaamiskeskusohjelman toteutuneisuus	- strategiassa asetetut tavoitteet ovat toteutuneet ennakoitua paremmin	- strategian toteutus	- strategiassa ehdotetut toimenpiteet (KYAMK:n tutkimusjohtaja ja LTY:n professorit)
Matkailun merkityksen kasvu	- matkailutulon määrä	- matkailutulo on kasvanut merkittävästi	- maakunnallinen yhteistyö matkailun kehittämisessä	- matkailun tulos- ja työllisyysvaikutusten selvitys - matkailustrategian uudistus - seudun yhteismarkkinointi

6.7 Osaaminen

Seutujen kilpailukyvyyn tärkeäksi elementiksi on noussut inhimillinen pääoma eli osaava, innovatiivinen ja korkeasti koulutautunut työvoima. Tällä tarkoitetaan laajasti ottaen alueella asuvia, siellä opiskelevia ja työssä käyviä ihmisiä. Yritykset menevät sinne, missä on osaavaa työvoimaa ja missä työvoima viihtyy.

Tämä ulottuvuus lähtee seudulla työskentelevän työvoiman näkökulmasta. Tähän liittyy kysymykset:

- Mitä on seudun osaaminen? Miten se vastaa seudun yritysten nykyisiä ja tulevaisuuden tarpeita?
- Ovatko työnantajat kunnat mukaan luettuna niin kilpailukykyisiä, että työvoima hakeutuu heidän palvelukseensa?
- Onko yrityksissä työskentelevillä halu yrittää ja onnistua? Ovatko he motivoituneita?

Tutkimusten mukaan tietoyhteiskunnan kansallisessa työjaossa kuntien ja seutukuntien ylivoimaisen enemmistön on järkevintä suunnata voimavaransa enimmäkseen muualle kuin uusille kasvaville palvelu- ja osaamisaloille. Kunnan tai seudun nykyisen teollisuuden, mukaan lukien alkutuotanto, tuottavuuden nostaminen ja kannattavuuden parantaminen on osoittautunut vaikuttavimmaksi elinkeinopolitiikan strategiaksi. (Hirvonen 2002).

6.7.1 Nykyinen strategia

Elinkeinostrategian mukaan seudullisesti kehitettävät osaamisalat ovat:

- Elintarviketuotanto ja maaseutuelinkeinot
- Matkailu
- Logistiikka
- Mekaaninen puunjalostus
- Metalliteollisuus verkostoineen
- Informaatioteknologia
- Energia- ja ympäristötekniikka

Valituista osaamisaloista suurin osa on ollut uusia tai uudistettavia. Uusia ovat informaatioteknologia sekä energia- ja ympäristötekniikka, joiden attraktiivisuus on erittäin suuri. Uudistettaviksi aloiksi valittiin mekaaninen puunjalostus ja matkailu. Vahvoista osaamisaloista valittiin kehitettäväksi elintarviketuotanto ja maaseutuelinkeinot sekä metalliteollisuus verkostoineen.

Avainosaamisaloista merkittävin on logistiikka. Seudun tulee erityisesti panostaa alueen omasta vahvasta identiteetistä nousevaan kilpailukykyiseen osaamisalaan. Logistiikkaklusteri toimii kasvualustana useille kasvukykyisille pienille ja keskisuurille yrityksille.

Kotkan – Haminan seudun metsäklusterin koneenrakennustoimialan strategiassa todetaan:

Koulutuksen on tuettava alueen koneenrakennusklusterin kehittymistä ja sen tulee näkyä paikkakunnalla koulutusaloissa ja –paikoissa. Paikkakunnalta puuttuu mm. konstruktioinsinöörien koulutus. Alueelle tulee saada toimiva osapuolten yhteistyöhön perustuva osaamisen ennakointijärjestelmä. Tämän ennakointijärjestelmän ja yritysten ja oppilaitosten erimuotoisen yhteydenpidon ansiosta alueen oppilaitokset pysyvät jatkuvasti ajan tasalla yritysten kriittisistä menestystekijöistä ja niihin perustuvista osaamistarpeista. Oppilaitosten välillä on oltava selkeä työnjako, jonka mukaisesti jokainen oppilaitos luo korkeaa kansainvälistä tasoa olevaa kriittistä osaamista valitsemilleen painopistealueille. Alueella on oltava kiinteät yhteydet keskeisten osaamisalueiden kansallisesti ja kansainvälisesti parhaisiin tiedekorkeakouluihin, joiden edustajat osallistuvat alueella tapahtuvaan koulutukseen ja kehitystyöhön.”

Kotkan - Haminan seutu on mukana Kaakkois-Suomen osaamiskeskus (KOSKE) – ohjelmassa, johon kuuluvat metsäteollisuuden, metalliteknologian, logistiikan ja Venäjän teknis-taloudellinen huippuosaamisverkosto. Näistä osaamisaloista logistiikka on sijoitettu Kotkaan.

6.7.2 Ehdotettu strategia ja strategiamatriisi

Jatketaan valittua osaamisen kehittämisen linjaa kuitenkin enemmän keskittyen seudun profiiliin edellyttämän osaamisen kehittämiseen. Voimistetaan eri osaajien yhteistyötä ja kehitetään opetuksen laatua.

Tulos	Indikaattori	Tavoitetaso 2005	Toimintalinja	Hanke
Valittujen osaamisalojen osaamisen myönteinen kehitys	- asetettujen tavoitteiden toteutuneisuus	- asetetut tavoitteet ovat toteutuneet ennakoitua paremmin	- osaamisen kehittäminen valituilla aloilla kärkihankkeina	- elinkeinostrategiset seudulliset hankkeet - osaamiskeskus-ohjelman toteutus - koneenrakennus-toimialan osaamisen kehittäminen - teknologia- ja innovaatiopuiston toteuttaminen - Yrittäjyys 2000 – hankkeen toteutus
Edelläkävijyys logistiikkaosaamisessa	- ulkopuolinen arviointi	- saavutetaan kansallinen edelläkävijyys	- valitun linjan jatkaminen ja tarvittava lisäpanostus osaamiseen	- selvitys, mitkä konkreettisesti ovat Kymenlaakson logistiikkaosaamisen vahvuudet - logistiikan tutkimusjohtajan palkkaaminen
Eri koulutus-yksiköiden yhteistyö sujuu kitkatta	- päällekkäinen koulutus - koulutuksen laatu	- koulutuksessa toteutuu elinkeinopoliittiset linjaukset	- maakunnallinen yhteistyö koulutuksen kehittämisessä	- korkeakouluyhteistyö - II asteen koulutuksen jatkoselvittely

7 Seudun toteuttamissuunnitelma vuonna 2003

Edellä olevan strategian pohjalta seudun toteuttamissuunnitelma 2003 muodostuu kahdesta toteuttamisohjelmasta:

- aluekeskusohjelman toiminta- ja taloussuunnitelma
- Kotkan – Haminan seudun Yrityspalvelu Oy:n toimintasuunnitelma.

7.1 Aluekeskusohjelman toiminta- ja taloussuunnitelma

7.2 Kotkan – Haminan seudun Yrityspalvelu Oy:n toimintasuunnitelma